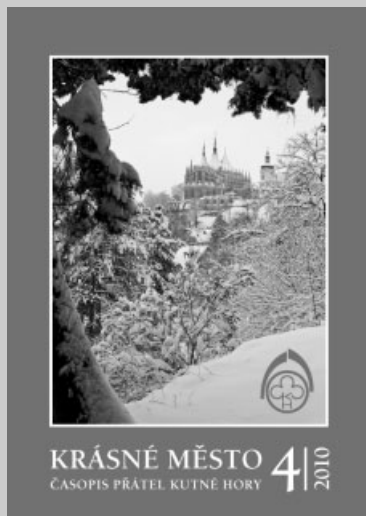

KRÁSNÉ MĚSTO
ČASOPIS PŘÁTEL KUTNÉ HORY

4 | 2010

KRÁSNÉ MĚSTO

Krásné město 4/2010

Založeno v roce 1938
vychází čtvrtletně
č. 3 vyšlo 27. 12. 2010
náklad 400 ks

Vydává

Město Kutná Hora, IČO: 00236195

Evidenční číslo: MK ČR E 17482

Řídí redakční rada

Lenka Frankovicová, Ing. arch. Petr Kalfus,
Mgr. Petra Načeradská, PhDr. Pavel Novák, CSc.,
MUDr. Jiří Plaček (předseda redakčního kruhu),
PhDr. Jana Vaněčková, PhDr. Aleš Pospíšil,
Mgr. Lukáš Provaz (vedoucí redaktor),
Mgr. Alice Šimůnková, PhDr. Radko Šťastný,
Mgr. Vojtěch Vaněk, Mgr. Kateřina Vobořilová

Redakce a administrace

Oddělení kultury, školství a tělovýchovy
Městský úřad Kutná Hora
Havlíčkovo nám. 552, 284 01 Kutná Hora
Jaroslava Brandejská, tel.: 327 710 151,
e-mail: brandejska@mu.kutnahora.cz

Technická redakce a grafická úprava

Grafické studio – Dvořák
Česká 235, Kutná Hora
tel.: 327 51 12 30, tel./fax: 327 51 51 47
e-mail: reklama.dvorak@wo.cz

Tisk

GRAFIA GRYČ
Buzulucká 490, 284 01 Kutná Hora

Titulní strana: pohled na chrám sv. Barbory
Zadní strana: čelo barokní lavice
v chrámu sv. Barbory
(foto: Vladimír Dvořák)

ČESTNÍ OBČANÉ KUTNÉ HORY (II. část) se stali prvním tématem tohoto čísla Krásného města. Autoři jednotlivých příspěvků se zaměřili na další osobnosti, kterým se dostalo od 19. století až dodnes tohoto titulu, a snaží se připomenout jejich životní osudy i zásluhy o naše město či vlast.

Úvodem Mgr. Lukáš Provaz v textu **Čestní občané města Kutná Hora – dodatek** doplňuje některá chybějící jména. Následují životopisné medailony, řazené abecedně podle oceněných osobností: Pan Jan Boček, ředitel Olivovy nadace se sídlem v Říčanech u Prahy, představuje Aloise Olivu (1822-1899), velkého mecenáše a dobrodince. L. Provaz připomíná poslance, ministra a velkého vlastence JUDr. Bedřicha Pacáka (1846-1914). Zatímco minule jsme si připomněli čestnou občanku Ludmilu Jankovcovou, nyní PhDr. Helena Pospíchalová přibližuje druhou z žen, které se dostalo tohoto ocenění ze strany rodné Kutné Hory - spisovatelku Gabrielu Preissovou (1862-1946).

Poněkud pozapomenutým čestným občanem se může zdát genmjr. v. v. prof. dr. Viktor Dmitrijevič Rjabčuk (*1924), příslušník Rudé armády, s nímž v květnu 1945 osvobodil Kutnou Horu. S jeho životními osudy stručně seznamuje L. Provaz. Historička Státního okresního archivu Kutná Hora PhDr. Marie Bisingerová se věnuje MUDr. Františku Stáněmu (1814-1897), rytíři Řádu Františka Josefa, místnímu lékaři a dobrodinci. Pracovnice téhož archivu paní Jana Lebedová navazuje životopisem Josefa Šimka (1855-1943), historika a „neúnavného průvodce svých studentů a návštěvníků Kutné Hory“, jak uvádí autorka doslova. PhDr. Jana Vaněčková přichází s životopisem Ferdinanda Voitha barona von Sterbez (1817-1882), čáslavského hejtmana.

Do doby před sto lety se vrací Lukáš Provaz, když podrobně seznamuje s životem a dílem kutnohorského arciděkana Mons. Karla Vorlíčka (1844-1922), který se značnou měrou zasloužil o obnovu místních památek. Medailony čestných občanů pak uzavírá Mgr. Kateřina Vobořilová osudy kpt. Emanuela (Viktora) Vosky (1875-1960), kutnohorského rodáka a spolupracovníka TGM v odboji.

Tradiční druhou částí 4. čísla Krásného města je vždy ohlédnutí za zářijovým festivalem ORTENOVA KUTNÁ HORA. Texty jako obvykle připravila Mgr. Marie Valtrová, členka festivalového výboru, a snímky pořídil a laskavě poskytl fotograf pan Miroslav Radoměřský. Začít nemůžeme jinak než **Zahajovacím projevem starosty města Kutné Hory Ivo Šalátka**. Následuje monolog herečky Růženy Merunkové s názvem **Na návsi je převeselo...** a interview M. Valtrové s básníkem Jiřím Suchým z Tábora, nazvané **Byl bych rád...** Zástupkyně ředitele Gymnázia Jiřího Ortена Mgr. Dana Vepřková v příspěvku **Přijďte a pobuďte...** stručně komentuje práci festivalové poroty, jejíž je členkou. Následují texty dvou mladých autorek, které se v letošní soutěži umístily na 3. místě. M. Valtrová vedla rozhovor rovněž s herečkou a básnířkou Věrou Slunéčkovou a nazvala jej **O setkání psaného slova s mluveným**. Operní pěvkyně Soňa Červená, jež během festivalu koncertovala v Jezuitské koleji, poskytla ke zveřejnění úryvek svých vzpomínek **Stýskání zakázáno (Kousek mého divadelního děje-spisu a země-spisu)**. Třetí osobou, s níž Marie Valtrová hovořila, byl předseda festivalového výboru MUDr. Jiří Plaček. Jejich povídání nese název **O Ortenově Kutné Hoře zblízka**. A tematiku festivalu uzavírá táž autorka **Vzpomínkou** na nedávno zemřelé J. Koulovou, V. Justla a R. Pellara.

Redakce následně upozorňuje na novou knížku vzpomínek kutnohorského rodáka a čerstvého devadesátiníka Jiřího Louďy „**Svým dějinám neutečeme**“ Číslo časopisu tradičně uzavírá **Kronika**, kterou připravili paní Lenka Frankovicová a L. Provaz. Zamnamenali v ní především kulturní a společenské události Kutné Hory od počátku října (i když s návratem k zářijové Ortenově Kutné Hoře) do počátku prosince.

LP

Čestní občané města Kutná Hora – dodatek

Minulé číslo Krásného města se poprvé zabývalo čestnými občany Kutné Hory s příslibem pokračování v čísle dalším. Konstatovali jsme, že přes maximální snahu dopátrat se všech čestných občanů našeho města nelze vyloučit, že nebyla nějaká osobnost opomenuta. Naši čtenáři tento postesk správně pojali jako výzvu a doplnili uvedený výčet o další jména. Za to jim patří naše poděkování. Dodejme tedy, že:

Dne 21. ledna 1889 udělila Kutná Hora titul „čestný měšťan“ **Rudolfu hraběti Chotkovi z Chotkova a Vojnína** (1832-1894), majiteli novodvorského panství. Ocenění se tak této aristokratické rodině dostalo již podruhé, neboť o více než čtvrt století dříve, roku 1863, se čestným občanem stal i Rudolfův otec hrabě Jindřich. Ani nyní však zápisy z jednání zastupitelstva, uložené v kutnohorském okresním archivu,

neobsahují zdůvodnění, proč město titul udělilo.

Další osobností, jež byla v minulém přehledu opomenuta, je profesor zdejšího gymnázia, divadelní ochotník, vedoucí dramatického studentského souboru a v letech 1969-71 také šéfredaktor Krásného města **Ladislav Znojenský** (1905-1993), rodák z Královských Vinohrad. O tom, že se stal čestným občanem Kutné Hory, svědčí nejen poznámka u zápisu o jeho úmrtí v městské kronice, ale také svědectví pamětníků. Datum, kdy mu byl titul udělen, se však bohužel v zápisech jednání vrcholných orgánů města dosud nepodařilo dohledat.

Pokud by se podařilo objevit další osobnosti, jež nebyly dříve ani nyní zmíněny, rádi připojíme další „dodatky“, aby se postupně podařilo vytvořit soupis skutečně kompletní.

Lukáš Provaz

Alois Oliva (1822-1899)

V červnu 1801 slavili svatbu pekař a kupec Jiří Oliva a měšťanská dcera Apolena z rodiny Saleských (1780-1850). V roce 1813 manželé Olivovi zakoupili od Kateřiny a Jana Kmochovcův dům na Panském (dnešní Palackého) náměstí čp. 102 za 3.950 zlatých. Apolena a Jiřímu Olivovým se 11. července 1822 narodil syn Alois.

Rodina dříve zámožná zchudla, a to především po napoleonských válkách a po požáru v květnu 1823, při kterém shořela čtvrtina Kutné Hory. Střed města byl po několika letech zchvácen ještě menšími požáry. Tyto opakující se požáry významně ovlivnily Olivův další život.

Hlavní německá škola v Kutné Hoře, kam Oliva chodil, se stále řídila heslem osvícenců z tereziánské doby, že základem opravdového štěstí národů je vzdělaná mládež. Rodiče se starali, aby jedinému synu dali co nejlepší vychování, a dvanáctiletého Aloise poslali k příbuzným do Drážďan studovat gymnázium. Zde působili dva Češi: ředitel Štěpánek a profesor Hraběta, kteří se ho ujali a probudili v něm vlastenecký cit. Oliva gymnázium nedokončil a roku 1837 se vrátil do Čech, kde dostal praktikantské místo u pražské komisionářské firmy Urfus a Ribl. Když se po několika letech se společníci rozešli, Oliva zůstal u firmy Fr. Urfus, obchod střížný a komisionářský, kde se v jednatřiceti letech stal prokuristou. Příčinností, solidností, obratností i moderní obchodní erudicí získal v pražských kruzích pověst znamenitého komerčního odborníka. V roce 1848 bylo v závodě oddělení se střížným zbožím zrušeno a Oliva přijal místo administrativního ředitele cukrovaru Jindřicha Dinglera v Ruzyni. Vlastník několika továren Dingler nalezl v Olivovi bystrého, energického a vzdělaného spolupracovníka. Po čase mu svěřil prokuru.

V lednu 1849 byl Oliva přijat mezi pražské měšťany. Nepřestává udržovat obchodní přátelství i v cizině, přivedl si roku 1850 z Drážďan manželku Luisu, evangelického náboženského vyznání (dívčím jménem Hancyovou, narozenou 27. února 1831). Manželství zůstalo bezdětné. Mezi příbuzné jeho manželky patřily rodiny velkoobchodníků ve Vídni,

v Berlíně i v Londýně. O jisté zámožnosti vypovídá její věno 19.000 zlatých, které mu umožnilo zřídit koloniální obchod, sklad materiálu a barev. Zároveň pod firmou Dingler zřídil a vedl komisionářský obchod s cukrem a se strojním vybavením cukrovarů. Po několika letech se stal společníkem firmy, českým velkoobchodníkem, proslulým daleko za hranicemi vlasti. Byl členem celorakouského spolku pro řepné cukrovarnictví, působícího od poloviny 50. let 19. století v Praze a dal první podnět k vytvoření vzájemného pojištění tohoto významného průmyslového odvětví proti ohni na valné hromadě spolku, která se konala v červnu 1860 v Bratislavě.

Ze spolku s Dinglerem Oliva vystoupil roku 1864 a obchodoval již pod vlastní firmou ve starém jednopatrovém domku čp. 1419 na rohu ulic Bredovské a Sirotčí, kde stojí od roku 1924 kubisticko-novoklasicistní kancelářský dům, původně Vítkovických železáren. Postupně zakoupil několik domů, z nichž nejznámější a také nejvýznamnější byly průchozí domy čp. 573 a 957 na Starém Městě pražském, obrácené svými průčelími jak do ulice Na Příkopě, tak k Ovocnému trhu. Domy měly bohatou historii, původně se zde nalézala kolej, založená od doby panování krále Václava IV. pro mistry svobodných umění na Pražském vysokém učení. V roce 1870 byla v průchodech zřízena velkoměstská pasáž s proskleným zastřešením, tzv. Nový bazar. Po nějakou dobu zde bývala tržnice nábytku společenstva truhlářů a od roku 1872 také kanceláře a směnárna Živnostenské banky. V *Pražském deníku* bylo roku 1890 konstatováno, že se jedná o druhý nejvýznamnější pražský dům s ročním výnosem 33.100 zlatých.

Do českého veřejného života vstoupil Oliva v éře Bachova absolutismu, kdy se roku 1856 stal přispívajícím členem Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách. V té době v Jednotě vrcholila činnost dr. Františka Ladislava Riegera, s nímž Oliva spojil svou další politickou dráhu. Roku 1863 se stal místopředsedou smíchovského Hospodářského spolku pražského kraje a o dva roky později byl za okres Smíchov zvolen poslancem do zemského sněmu. V prosinci 1863 byl povolán do

pražského zastupitelstva a po smrti velkoobchodníka Čenka Schmitzera v březnu následujícího roku usedl v městské radě, kde setrval až do prosince 1872. Pak zůstal až do své smrti obecním starším. Aby byly vytvořeny náležité předpoklady pro rozvoj pražského průmyslu, usiloval - a nejvíce se zasloužil - o vybudování pražské obecní plynárny na pozemku bývalé Petzoldovy zahrady na Žižkově. Stavba byla zahájena začátkem srpna 1864 a dokončena v dubnu 1866. Téhož roku za okupace Prahy pruskými vojsky odvrátil svou prozíravostí od obyvatelstva mnoho nepřijemností a byl za to vyznamenán rytířským Řádem císaře Františka Josefa za statečnost.

V městském zastupitelstvu dohlížel na hospodářství a finance. V roce 1866 vykonával vrchní dozor nad pražskou městskou pojišťovnou, která sídlila počátkem roku 1865 v místnostech Staroměstské radnice v prvním patře. Ještě několik týdnů před zahájením činnosti byla vyhledána starší a větší „První Uherská všeobecná pojišťovací společnost v Pešti“, s níž byla sjednána zajišťovací smlouva. Podle jejího znění vystupoval pražský ústav v prvních letech vlastně pouze jako filiálka uherského ústavu s tím, že si ponechával 10 % z vybrané částky jako provizi. Jaký to byl prozíravý krok, se ukázalo hned v následujících dvou letech, kdy od Trinkmocova mlýna čp. 197-II chytly a vyhořely i sousední mlýny a škoda způsobená ohněm celkem dosáhla přes 43.000 zlatých oproti 15.000 zlatých vybraných na pojistném. Postupně se okruh působnosti Pražské městské pojišťovny rozšířil o pojišťovny příměstské obce Karlín, Smíchov a Vyšehrad, které požádaly o připojení roku 1866, a o Královské Vinohrady o dva roky později. V dalších letech už nepostihly Prahu tak rozsáhlé požáry a se vstupem nových klientů se výrazně zlepšil i stav rezervního jmění. Protože s tou dobou začaly v Praze zřizovat přepychové výklady zboží s velkými skleněnými výlohami, prosadila se v polovině roku 1866 myšlenka pojišťování zrcadel a zrcadlových skel. Schvalování návrhu se ale protáhlo až do roku 1873. První prosklená pasáž v Praze - Nový bazar - procházela domy v Olivově vlastnictví. Další velkou zasklenou plochu tvořila pohyblivá skleněná střecha, jež pokrývala roku 1876 dokončené Nové české divadlo, vybudované za Žitnou branou po zbourání divadelní Arény na hradbách. Provozování takové dřevěné scény bylo holou nezbytností, protože české kamenné Královské zemské prozatímní divadlo (otevřené na vltavském nábřeží v listopadu 1862) si nebylo schopné kvůli malému počtu míst v hledišti na sebe vydělávat. Funkci intendanty Prozatímního divadla v jeho počátcích vykonával dr. F. L. Rieger, za ředitele a zároveň nájemce divadla byl vybrán Vídeňan Fr. Thomé, který s sebou přinášel kromě bohatých divadelních zkušeností i divadelní fundus z pražského německého divadla. Za několik let působení profesionálních německých ředitelů šlo Prozatímní divadlo k zániku. Tomu mělo zabránit divadelní družstvo, mezi jehož 26 členy se též nalézal Alois Oliva. I na půdu divadelního družstva v roce 1874 se přenesl probíhající spor mezi konzervativním a svobodomyšlným křídlem v národní straně a projevil se sporem o osobu Bedřicha Smetany, ředitele opery, který byl zároveň komponistou a kapelníkem Prozatímního divadla. Rieger, jemuž přenechal svůj družstevní podíl průmyslník V. Daněk, vstoupil do divadelního družstva a umínil si dosadit na místo ředitele divadla svého přítele Jana Nepomuka Maýra. To se mu zdařilo v říjnu 1874.

Oliva patřil mezi 81 poslanců českého klubu, kteří 21. srpna 1868 podepsali slavnou Deklaraci vypracovanou Riegrem,

dožadující se pro Království české obdobné právní úpravy ve vztahu k jiným zemím říše a vládnoucí dynastii, jakých dosáhli o rok předtím Maďaři. Odvolávající se na deklaraci, odmítli čeští poslanci v čele s Františkem Palackým zasedat jak na zemském sněmu, tak i v říšské radě. Ke konci krizového hospodářského i politického roku 1874 se ustavila Národní strana svobodomyšlná - mladočeši, jejichž zástupci již v září 1874 opětovně vstoupili na půdu zemského sněmu. Oliva proti tomu setrval na pozici deklaranta až do roku 1878 a poté až do roku 1889 zastupoval na zemském sněmu město Prahu. Věnoval pozornost především záležitostem hospodářským a kulturním. Roku 1866 byl členem komise pro změnu vládní předlohy, obsahující návrh novelizace stavebního řádu k usnadnění průmyslových staveb. Roku 1871, za přechodného návratu českých poslanců do zemského sněmu, podal interpelaci „stran rozšíření místností pro zemské polytechnické ústavy“, roku 1878 byl zvolen do rozpočtové komise a v letech 1881-1883 podával petice za udělení subvencí odborným pokračovacím školám. Jako finanční odborník byl v letech 1881-1886 členem komise pro Hypoteční banku a v polovině září 1888 zvolen do komise pro Zemskou banku. Zde v přípravných jednáních užšího výboru nechtěl dobře rozumět omezením vyplývajícím z povahy veřejného podniku, stále máje na zřeteli dostatek obchodnické volnosti. Ve sněmovním plénu zasáhl do debaty 3. října 1884 při projednávání zprávy komise o povinnosti pojišťoven k placení příspěvků pro hasičské účely.

Po odchodu ze Živnobanky, kde v letech 1869-1876 zastával funkci prvního předsedy správní rady, si ponechal členství v jediné správní radě, a to v První české vzájemné pojišťovny, kde působil 30 let (1869-1899). Zkušeností zde nabytých použil s úspěchem jako říšský poslanec (1879-1885) při projednávání návrhu pojišťovacího zákona. Po smrti pražského německého podnikatele Vavřince Kriesche byl začátkem roku 1882 zvolen členem správní rady Pražské společnosti pro paroplavbu na Vltavě, kde setrval až do své smrti.

Alois Oliva získal mnohé zásluhy o rozvoj národního a společenského ruchu. V 60. letech nebylo téměř spolku nebo jednoty, kde by se výrazně neúčastnil, a většinou patřil mezi zakládající členy: Měštanská beseda, Sokol pražský, Hlahol, Svatobor, Beseda Smíchovská a pěvecký spolek „Lukes“ na Smíchově. Finančně spolky podporoval (v Měštanské besedě byl v letech 1869-1870 pokladníkem, na stavbu budovy přispěl 1.000 zlatých). Se zájmem též sledoval Chlebodárovy snahy ve prospěch dělnictva, byl členem pražského „Oulu“ a dělnické strojírny „Pluh“. Na valné hromadě obchodnického vzdělávacího spolku „Merkur“ byl počátkem února 1868 jako kandidát strany pokroku zvolen předsedou. Všeobecná důvěra v jeho schopnosti a poctivost způsobila, že při sbírce vyhlášené roku 1866 na koupi Fügnerova domu Sokolem pražským nebo při základní Živnostenské banky byly finance zasílány na jeho adresu nebo přímo skládány v písařně nacházející se v domě na rohu Siroťčí a Bredovské ulice a Oliva působil jako pokladník. Podle dobového článku vyhledával zisk všemi prostředky, které se s počestností jeho zbožné duše srovnávaly. Celý způsob jeho nazírání a smýšlení byl ryze obchodnický, rozhodně soukromopodnikatelský, že se mnohdy jevil až jednostranný. Časem již přestával rozumět sociálním a pracovním pravidlům, jichž se zaměstnanci domohli a které neodpovídaly Olivovým názorům. Vzpíral se zavést nároky na výslužné pro úřednictvo jistého obecního závodu, který na rozdíl od úřadů obecních se mu zdál být obchodním podnikem, u nichž něco podobného nebylo v Čechách obyčejem.

Na druhé straně byl plný citu a ochoty pomoci, kdekoliv viděl skutečnou chudobu, s rukou vždy otevřenou k tisícovým darům. Uvědomoval si obecnou národní potřebu starat se o talenty a podporoval mladé a nadané lidi na studiích, z nichž jsou za všechny zmiňováni malíři generace „Národní malíři“ Václav Brožík (1851-1901), jehož finančně podporoval na konci 70. let při jeho pařížském pobytu. Houslistovi Františku Ondříčkovi (1857-1922) také přispíval na pobyt v Paříži a opatřil mu špičkový hudební nástroj. Dále finančně podporoval malíře Emanuela Dítě (1862-1944), který později zastával místo profesora figurální kresby a malby na UMPRUM. V roce 1886, kdy probíhala rekonstrukce kostela sv. Jana Nepomuckého, daroval A. Oliva do kostela oltářní obraz od tohoto umělce. K podporovaným patřil také spisovatel a dramatik František A. Šubrt (1849-1915), jenž ke konci 19. století zastával místo ředitele Národního divadla v Praze.

Oliva se roku 1884 vzdal ze zdravotních důvodů dalšího vedení obchodu a tím více se věnoval svým čestným funkcím a mnohostrannému působení dobročinnému. Odkazoval značné sumy pro staré obchodníky české národnosti, dále k založení nadací pro žáky obchodních akademií. Býval voleným inspektorem farní školy u Sv. Jindřicha, kde subvencemi podporoval nadané a chudé žáky.

Podle dobových vyjádření zanechali po sobě manželé Olivovi nejkrásnější památku zřízením Vychovatelny pro zanedbané a opuštěné děti v Říčanech u Prahy. Za takové záslužné veřejné působení a šlechetné chování se Alois Oliva stal roku 1890 komturem řádu Františka Josefa. V témž roce mu bylo uděleno čestné měšťanství královského hlavního města Prahy, měst Kutné Hory a Říčana a ulice Sirotčí na Novém Městě pražském byla nazvána jeho jménem. Začátkem ledna 1892 mu zemřela ve věku nedožitých jednašedesátilet manželka Luisa.

Alois Oliva zemřel 21. prosince 1899 v Praze. Přestože svou poslední vůlí odkázal značné částky například Ústřední matici školské, jejímž byl čestným členem, české dětské nemocnici, Jednotě pro dostavbu Svatovítského chrámu, Sokolu pražskému, Karlovu ústavu slepců a jiným národním a dobročinným spolkům i korporacím, vlastními Olivovými dědici se stali příbuzní manželky. Tak jenom z části naplnil očekávání některých představitelů české společnosti, že celé jmění odkáže národním a lidumilným podnikům, jak to několik let před ním učinil zesnulý Vojta Náprstek, který svou pozůstalost odkázal beze zbytku Českému průmyslovému muzeu. Olivova závěť byla oznámena veřejně tiskem a po prostudování všech odkazů svědčí o jeho neochvějném smyslu pro spravedlnost.

A. Oliva založil řadu nadací a nadačních fondů, které byly určeny pro československou národnost a pouze jedna pro německé evangelíky v Praze. Při zakládání nadací nezapomněl ani na své rodné město a jeho obyvatele. Jako příklad uvádíme tyto nadace: Nadání spojené s německým evangelickým společenstvím v Praze, Nadání Olivova a Hancyové pro zchudlé pražské kupce československé národnosti, Nadání pro soukromý ústav pro hluchoněmé, Nadání Klárova ústavu slepců, Nadační fond pro obchodnický spolek Merkur, Nadání pro tělovýchovný spolek Sokol, Nadání Jednota Oliva, Nadání pro Spolek českých žurnalistů v Praze, Nadání pro ústřední výbor Matice školské, Nadání ku podpoře chudých šestinedělek, Nadační fond pro chudé studenty československé obchodní akademie v Praze, Fond Oliva-Hancyová pro chudé posluchače techniky v Praze, Nadání pro chudé studující z města Kutné Hory, Nadání pro Pražský městský granátnický sbor, Nadání pro Císařsko-krá-

Alois Oliva (foto Olivova nadace)

lovský soukromý sbor měšťanský ostrostřelců. Nejvýznamnější nadací bylo Nadání manželů Olivových pro Vychovatelnu v Říčanech: Ta byla vybudována v roce 1896 na základě smlouvy mezi A. Olivou a Hlavním městem Prahou v Říčanech pro 80 chlapců a 40 dívek. Dnes je budova využívána jako dětská léčebna pro děti s astmatem, alergiemi a obezitou. Od roku 1896 sloužila pro zajišťování finančních prostředků na provoz vychovatelny (později ozdravovny) Nadace A. a L. Olivových, která byla zrušena v roce 1943 rozhodnutím říšského protektora pro Čechy a Moravu. Po válce byla obnovena a opět zrušena v roce 1953, tentokrát komunistickým režimem. V roce 1990 byla tato nadace obnovena pod názvem Olivova nadace a je právním nástupcem původní nadace. Podle dostupných informací se jedná pouze o jedinou nadaci, která byla po roce 1990 obnovena. V 50. letech 20. století bylo v Československu zrušeno tisíce nadací, s výjimkou jediné - Hlávkovy nadace.

Jan Boček

Prameny: Archiv Olivovy nadace, Archiv České národní banky, Archiv hlavního města Prahy; dobový tisk *Merkur*, 1912; *Obzor národohospodářský*, 1900; *Osvěta*, 1900; *Světovzor*, 1869; *Zlatá Praha*, 1887, 1890 a 1900.

Základní literatura: BARTOŠ, J., *Prozatímní divadlo a jeho činohra*, Praha 1937, s. 112-147

BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ, N. (ed.), *Václav Brožík (1851-1901)*, NG v Praze, Praha 2003, s. 94 a 270.

Dějiny obecní spr. král. hlav. Města Prahy za léta 1860-1880. Díl I. Léta 1860-1870; sestavil V. Kraus, Praha 1903.

Krátké sepsání ohně v král. horním městě Kutné Hoře dne 9. máje 1823, Hradec Králové 1823.

NOŽIČKA, J., *Jak došlo k založení Živnostenské banky. Životopisy členů první správní rady*, Archiv České národní banky, Praha (nepublikováno).

VENCOVSKÝ, F. a kol., *Dějiny bankovníctví v českých zemích*, Praha 1999.

PUK, M. – BOČEK, J., *Mecenáš A. Oliva a jeho odkaz*

JUDr. Bedřich Pacák (1846-1914)

Bedřich Pacák se narodil 13. září 1846 v Lázních Bělohrad jako syn státního úředníka. Po maturitě v Jindřichově Hradci odešel do Prahy studovat práva. V roce 1868, který následoval po rakousko-uherském vyrovnání neresppektujícím rovnoprávné postavení Čechů v monarchii, se nechal strhnout k vášnivým studentským debatám. Jeho projev však vyslechl tajný policista, student Pacák byl zatčen a odsouzen za „velezrádný“ výrok k 5 letům těžkého žaláře. Otce, když slyšel rozsudek, ranila mrtvice a zemřel. Ve vězení ale Bedřich nelenil a věnoval se dalšímu studiu, překládal a četl.

V únoru 1871 byl B. Pacák s mnohými dalšími vězni amnestován. Stal se redaktorem Národních listů, dostudoval univerzitu a byl promován doktorem práv. Po krátkém působení v Poděbradech a Chrudimi se v roce 1883 usadil - již jako advokát - v Kutné Hoře. Vstoupil rovněž do veřejného života města: Byl zvolen do obecního a okresního zastupitelstva, dál neúnavně psal novinové články, organizoval Národní stranu svobodomyšlnou (tzv. mladočechy) na Kutnohorsku a vedl místní Sokol.

Dalšího stupně na společenském žebříčku dosáhl roku 1889, kdy se stal za kutnohorské a čáslavské venkovské obce poslancem zemského sněmu v Praze. A již o dva roky později přišel další úspěch v podobě zvolení do Říšské rady ve Vídni. Zde mohl znovu podporovat snahu o vyrovnání Čechů s Němci, především v podobě tzv. jazykových nařízení premiéra Bardeniho. Ta však neuspěla a vláda padla. Pacákovi mladočeští spolustraníci ve Vídni si však přesto zvolili svého aktivního kolegu do čela poslaneckého klubu. I nyní nepřestával poslanec Pacák, trvale žijící ve Vídni, publikovat (s doc. JUDr. Josefem Kaizlem, stranickým kolegou a krátce ministrem financí, napsali např. spis *O státoprávním programu Českém.*).

Naše město ocenilo činnost B. Pacáka 14. ledna 1895, kdy jej jmenovalo svým čestným občanem „za zásluhy o Kutnou Horu a vlasteneckou obětavost na zemském sněmu i říšské radě“. A na konci srpna následujícího roku jej tímtož titulem poctila také tehdy samostatná obec Kaňk, jak dokládá dochovaný diplom v Českém muzeu stříbra.

Skutečný vrchol kariéry JUDr. Pacáka přišel 2. června 1906. Toho dne se stal členem nové vlády JUDr. Maxe svobodného pána von Becka, a to jako ministr bez portfeje („ministr krajan“). V této funkci vzápětí navštívil jako člen doprovodu císaře Františka Josefa I. Kutnou Horu. Ve funkci zůstal

JUDr. Bedřich Pacák (foto ročenka „Kutná Hora v Praze“, Praha 1948)

ministr Pacák pouze do následujícího roku, během něhož se věnoval zvláště otázkám školství - prosadil např. zřízení českého učitelského ústavu ve Slezsku či zřízení rady českých středních škol v Čechách a na Moravě.

Vztah Kutné Hory k svému čestnému občanovi se roku 1910 ještě prohloubil, neboť 9. prosince toho roku zastupitelstvo schválilo udělení domovského práva Jeho Excelenci dr. Pacákovi. To už se ale u bývalého ministra začaly objevovat zdravotní problémy, kvůli nimž pomalu opouštěl politickou scénu. Navíc ovdověl, a tak se roku 1913 vzdal i poslaneckého mandátu a stáhl se do ústraní.

JUDr. Bedřich Pacák zemřel 24. května 1914 ve Veltrusech. Kutnohorští si přáli, aby našel místo posledního odpočinku v jejich městě, nakonec ale bylo rozhodnuto jinak: Tělo zemřelého ministra v. v. bylo uloženo na vyšehradském Slavíně. Kutná Hora tak aspoň 26. června téhož roku nazvala park u Vlašského dvora „Pacákovými sady“.

Lukáš Provaz

Gabriela Preissová (1862-1946)

Gabriela Preissová se narodila 23. března 1862 v Kutné Hoře na Dolejším městě v domě „U Bílého lva“. Její otec, František Sekera, zemřel, když jí byly dva roky, a matka Anna (rozená Procházková) se znova provdala. Materiály, které o tom píší, se různí. Podle starších pramenů za plaňanského kupce Josefa Váňu. Podle jiných, např. *Lexikonu české literatury*, za kolínského kupce nemocného tuberkulózou. Tuto verzi potvrzuje také životopisec Preissově Artur Závodský, který uvádí i jméno tohoto muže: Václav Jelínek. Ať platí první, či druhá verze, ten-

to člověk se o cizí dítě starat nechtěl, a tak Gabriela vyrůstala od svých tří let u dědečka a babičky v blízkých Opatovicích (patrně šlo o Opatovice u Kolína).

Když jí bylo šest let, ovdověla matka znova. Druhý otčím proti jejímu pobytu v Plaňanech nic nenamítal, a tak si ji matka vzala k sobě. (Domnívám se, že teprve nyní se stal jejím otčím onen Josef Váňa. Mimo jiné mě k tomu vede i poznámka na listu v pozůstalosti Preissově, kde někdo pátrá po její adrese a zapisuje si tam jméno Váňa zřejmě se snahou obrátit se na něj

s dotazem po jakési adrese - v té době byl ale onen nemocný první nevlastní otec již mrtev.) Gabriela zde však nežila trvale. Dlouhodobě pobývala v Praze, v rodině zemského archiváře Františka Ivana Dvorského a jeho ženy Louisy. Zde navštěvovala dívčí školu, aby se z ní podle tehdejších požadavků stala „společensky vychovaná žena, která má mít všechny dobré předpoklady pro vzorné manželství.“ V rodině Dvorských se pěstoval čilý vlastenecký život. Gabriela tak poznala mnohé vynikající osobnosti české literatury, např. Jakuba Arbesa, Elišku Krásnohorskou nebo Karolínu Světlou. To, i strýcem vědomě probouzená národní hrdost, jistě mělo nemalý význam pro její budoucí literární tvorbu.

V Praze však Gabriela nepobývala dlouho. K image společensky dokonalé ženy patřila i dobrá znalost němčiny. A tak se jedenáctiletá dívka dostala do rodiny dalšího strýce, matčina bratra Karla Procházky, který působil v Hodoníně jako ředitel cukrovaru. Slovácko zanechalo v mysli budoucí spisovatelky nesmazatelný dojem, který se později odrazil i v její umělecké práci.

Po roce se na přání matky vrátila Gabriela do Plaňan, aby zde pomáhala v domácnosti a v péči o mladší sourozence. Zároveň se pilně učila francouzsky a pokoušela se psát povídky. Jejím prvním vzorem byl Vítězslav Hálek. Do literatury vstoupila v patnácti letech povídkou *Čeledín a dcera ze statku*, kterou pod pseudonymem Mathilda Dimová (jiná verze zní Matylda Dymontová) otiskla v *Pospíšilově kalendáři*. I z tohoto názvu je patrný Hálkův vliv, nápadně připomíná povídku *Na statku a v chaloupce*. Po prvním úspěchu následovala řada dalších povídek, uveřejňovaných v různých časopisech, např. *Libuše*, *Zlatá Praha*, *Osvěta*, *Světlozor*. Uveřejňovala je pod různými pseudonymy (A. Berchtold, Elka P., Marie Turková, Richard Klas) či šiframi (G. P., M. T.).

V osmnácti letech se provdala za mnohem staršího muže (jeho věk v době sňatku je udáván v rozmezí 42-45 let). Byl jím strýcův přítel, úředník cukrovaru v Hodoníně Jan Nepomuk Preiss. Ten, ač prý neuměl ani dobře česky, vlastenecké a literární snahy manželky plně podporoval. V jeho společnosti poznávala milované Slovácko hlouběji. Stýkala se s kulturními činiteli z Moravy i Slovenska, její tvorbu ovlivnili např. bratři Mrštíkovi. Z těchto podnětů vznikly knihy *Obrázky ze Slovácka*, *Črty ze Slovácka*, *Nové obrázky a črty* a později, v době vrcholné tvorby, dvě nejnámější divadelní hry: *Gazdina roba* a *Její pastorkyňa*. Obě se staly librety oper. První zhudebnil pod názvem *Eva* J. B. Foerster, druhou pod původním názvem proslavil Leoš Janáček.

Z Hodonína se manželé Preissovi přestěhovali blíže k Brnu - do Oslavan. V té době už spisovatelka byla matkou dvou synů, Richarda a Dimitrije. Preissovi hodně cestovali, spisovatelka navštívila Francii, Švýcarsko, Německo, slovenské Tatry, později Rusko, Itálii a Dalmácii.

Kolem roku 1892 rodina přesídlila do Zeleníku v Korutanech. Preiss totiž vložil veškeré úspory do koupě alpského statku, aby mohl hospodařit na svém. A Gabriela „jako dobrá manželka chápe jeho snahu a lne k novému povolání s velikou láskou. Je energická, plná životní síly a optimismu. Usilovně pracuje, první na statku vstává a poslední chodí spát. Sbližuje se s přírodou, učí se jí lépe poznávat a odkrývá pro sebe její půvabné krásy.“ Rodina se v této době rozrůstá o dalšího člena, dcerku Elu. V Korutanech nachází spisovatelka novou látku k celé řadě prací. Píše např. *Korutanské povídky*, *Ivančinu selanku*, *Zlatorog*, *Jerlu* aj.

V osobním životě spisovatelky však přichází nelehké období. V Rakousku vypukla agrární krize a její obětí se stal i Jan Preiss. Rodina přišla o veškeré jmění a Preissovi se rozhodli přestěhovat do Prahy. V roce 1896 se ubytovali v ulici Na Struze, poblíž Národního divadla - a Preissová se rázem dostává do centra českého veřejného života a seznamuje se s řadou umělců i politiků. Sama se aktivně podílí na kulturním životě, třeba tím, že rediguje od r. 1903 až do r. 1910 *Kalendář paní a dívek českých*.

V roce 1908 Jan Preiss umírá. Na podzim téhož roku se šestáctiletá vdova provdává znova - za plukovníka rakouské armády A. Halbaertha. S ním žije krátký čas v Pulji v Istrii, pak se vrací do Čech. Po vypuknutí 1. světové války zde byl manžel v roce 1914 jmenován velitelem zajateckého tábora v Milovicích. Preissová zorganizovala rozsáhlou akci na pomoc „nepřátelským“, hlavně ruským vojákům, byla však udána a obžalována z velezrady. Díky vlivným přátelům byl proces v roce 1916 zastaven „pro nedostatek důkazů“, její muž však byl z trestu přeložen do Uher. Preissová se ale nenechala zastrašit a už v roce 1917 mezi prvními podepsala *Manifest českých spisovatelů*. Tento dokument, signovaný 222 spisovatelů, např. A. Jiráskem či J. Kvapilem, požadoval právo českého národa na sebeurčení.

Válka skončila, požadavky *Manifestu* se staly skutečností. Po vzniku samostatného československého státu nastalo v životě spisovatelky jisté uklidnění. Preissová žila nyní v Praze nebo v Chlumu u Třeboně a v její tvorbě došlo k zásadní změně: Začíná psát romány. V prvním románovém pokusu rozvíjí námět *Její pastorkyně*, hrdinou druhého s názvem *Zlatý hoch* je legendární pandur Trenk. Třetí román *Cesta ke štěstí* (v druhém vydání *Pěšinkami touhy*) se odehrává na Slovácku a je příběhem chudého chlapce, který ve světě nakonec zbohatne. Hlavní postavou posledního románu *Zatoulaná píseň* je čáslavský rodák, klavírní virtuos a hudební skladatel Jan Ladislav Dusík.

V době První republiky byla spisovatelka velmi známou osobností. Svědčí o tom mimo jiné i její korespondence s řadou předních kulturních představitelů této doby.

Gabriela Preissová
(foto SOKA KH)

Dne 27. listopadu 1926 se stala čestnou občankou města Kutné Hory. Čestné občanství jí bylo uděleno „za zásluhy spisovatelské a o město Kutná Hora, zřízení mnoha nadací“. Ona sama na své rodiště nikdy nezapomněla, ačkoliv zde žila tak krátce. Kutnou Horu často navštěvovala. Naposled zde pobývala 17. a 18. května 1942. Při těchto návštěvách se do městské knihovny dostala řada jejích knih opatřených věnováním, např. „Svým

rodákům věrná...“, „Krásnému městu ve věrné oddanosti...“. Zemřela 27. března 1946 a je pochována na pražském Vyšehradě. Město Kutná Hora na slavnou rodačku nezapomnělo. Kromě osobního fondu v okresním archivu najdeme řadu jejích knih v regionálním oddělení městské knihovny a připomíná ji i lípa Gabriely Preissové s pamětním kamenem v parku u chrámu sv. Barbory.

Helena Pospíchalová

genmjr. v. v. prof. dr. Viktor Dmitrijevič Rjabčuk (*1924)

Posledním čestným občanem Kutné Hory před Sametovou revolucí se stal 25. května 1989 sovětský generálmajor Rjabčuk, osvoboditel Kutné Hory z května 1945. Osobně se účastnil zasedání pléna městského národního výboru, a tak si mohl jmenovací diplom také osobně převzít.

Viktor Dmitrijevič Rjabčuk se narodil 21. března 1924 v obci Staniševka na Ukrajině. Když v roce 1941 ukončil studia na kyjevské dělostřelecké škole a když došlo k napadení Sovětského svazu nacistickými vojsky, dobrovolně se přihlásil do války jako příslušník Rudé armády. Byl poslán na leningradskou dělostřeleckou školu a na přelomu června a července téhož roku se už jako příslušník stíhacího praporu účastnil bojů u Leningradu. Od léta 1942 do konce války bojoval v 1. a 4. ukrajinském frontu. V rámci nich se snažil přijít na pomoc Slovenskému národnímu povstání. Stal se tak přímým účastníkem karpatsko-dukelské operace na podzim 1944, následně udržoval kontakt s českými partyzány a v závěru války se účastnil tzv. Pražské operace. Dne 9. května 1945 se v hodnosti kapitána dostal do Prahy a navázal kontakt s představiteli Pražského povstání.

Po válce dokončil Vojenskou dělostřeleckou akademii F. E. Dzeržinského, sloužil jako důstojník štábu vojenského okruhu v Turkestánu, náčelníka štábu dělostřelecké divize i sboru armád. Roku 1961 začal přednášet na Vojenské akademii M. V. Frunzeho (dnešní Vševojenská akademie ozbrojených sil Ruské federace), kde se stal později také zástupcem náčelníka a poté náčelníkem katedry řízení armády. Po ukončení aktivní služby roku 1987 na akademii zůstal a pokračoval v publikační činnosti: V. Rjabčuk je autorem více než 200 vojensko-odborných publikací či článků, např. *Vojenská doktrína: Cesta k vítězství* (2005).

Dnes žije tento profesor, doktor vojenských věd, člen předsednictva Akademie vojenských věd, vedoucí české a slovenské sekce ruského svazu válečných veteránů, nositel 8 řádů a 30 medailí v Moskvě. Československo několikrát navštívil, fotografie jej např. zachycují v Kutné Hoře v květnu 1985 při

Genmjr. Rjabčuk při návštěvě Kutné Hory r. 1985 (detail; foto SOkA KH)

oslavách 40. výročí konce války či o čtyři roky později při přebírání čestného občanství. V roce 2002 byl v K. Hoře opět: Položil věnec u památníku obětí nacismu na náměstí Národního odboje a na hrob rudoarmějců na hřbitově U Trojice. Zřejmě poslední návštěvou ČR byla jeho účast na oslavách 50. výročí osvobození v květnu 2005 v Praze, kdy mimo jiné zpravodajský portál IDNES zachytil jeho slova: „Nacisté napáchali v Rusku tak strašné zlo, že jim nelze odpustit. Nacisty nado bití do posledovo.“ Zároveň tehdy ale připustil: „V našich vztazích nebylo, pravda, po válce vždy vše dobré. Snad ale už nepřijde nic, co by nás jako Slovany rozdělovalo.“ (*Informace čerpány především z webových stránek gs.sloboda.net/ukraine*)

Lukáš Provaz

MUDr. František Stáně (1814-1897)

Doktor Stáně, který nepatřil k aristokracii, získal rytířský titul za své obrovské nasazení v oblasti sociální, kulturní, vzdělanostní i politické.

Narodil se 21. srpna 1814 ve Strakoncích v početné rodině s devíti dětmi. Jeho otec Václav byl měšťanem a soukenickým mistrem. Po absolvování gymnázia v Písku odešel František

do Prahy, kde se nejprve věnoval filozofii, po dobu jednoho roku pobýval v klášteře premonstrátů a následně se rozhodl věnovat medicíně, jejíž studium dokončil v roce 1840. V následujícím roce odešel do Kutné Hory a strávil zde celý svůj život. Působil zde především jako lékař a angažoval se i v oblasti sociální a kulturní a ve veřejném životě vůbec.

V roce 1842 se oženil s Marií Harrerovou, dcerou kožešníka z Labské Týnice. V manželství, které trvalo téměř padesát let, se narodily tři děti.

V Kutné Hoře začal MUDr. Stáně působit jako lékař v tabákové továrně a jako lékař báňský (včetně hornických penzistů). Navštěvoval také jak honosné měšťanské domácnosti, tak i chudá obydlí nemajetných vrstev, kde zpravidla léčil zdarma.

Jeho smýšlení ovlivňovala především Hipokratova přísaha, neangažoval se jako revolucionář, ale jako lékař se silným sociálním cítěním, který s nasazením všech sil nestranně pomáhal tam, kde toho bylo třeba. Z jeho veřejných postojů ostatně vyplývá, že k rakouské státní moci zaujímal v podstatě loajální stanovisko, snažil se minimalizovat projevy příliš revolučního vlastenectví, ale také projevy nacionalismu z rakouské strany.

Angažovanost MUDr. Stáněho v revolučních letech 1848-1850 spočívala především v pomoci potřebným. Již v roce 1847 při rozmáhající se bídě organizoval finanční sbírky a z jejich výtěžku rozdělával do chudých rodin potraviny (polévku a chleba). Roku 1848 uspořádal sbírku na obvazový materiál pro raněné rakouské vojáky a na italskou frontu odesílal sudy s cupaninou. Zvažoval, zda by jako lékař neměl odejít na italskou frontu, protože trpěla nedostatkem vojenských lékařů. Jeho pracovní vyčerpání v Kutné Hoře mu to však nedovolilo. Stal se tedy alespoň šéflékařem ve zdejších vojenském lazaretu, což v praxi obnášelo nejenom léčení a ošetřování, ale také obstarávání léků a zdravotnického materiálu a vyřizování administrativy. Za tuto práci byl MUDr. Stáně odměněn zlatou válečnou medailí.

Po bitvě u Hradce Králové v roce 1866, která přinesla vítězství pruské a porážku rakouské straně, zřídil spolu s dalším kutnohorským lékařem, vlastencem MUDr. J. J. Štětkou v Kutné Hoře nejprve malou polní nemocnici a následně v kasárnách lazaret. Stáněho spolupráce s MUDr. Štětkou přinesla i další ovoce: V roce 1869 byla v Kutné Hoře otevřena všeobecná nemocnice a MUDr. Stáně se stal jejím ředitelem, jímž zůstal až do roku 1890.

Byl také činný v oblasti školství: V městském zastupitelstvu byl místostarostou nebo radním právě za tuto oblast, v 60. letech byl členem okresního školního výboru a v roce 1869 dokonce jmenován školním dozorcem. Školám věnoval nemalé soukromé finanční prostředky, např. roku 1857 zařídil v nově vzniklé nižší reálce chemickou laboratoř, školní knihovnu a přispěl k vybavení kabinetů. Sponzoroval Lindnerův učitelství ústav při jeho založení roku 1872, dívčí škole sv. Voršily věnoval knihovnu a přispěl na výstavbu druhého patra školní budovy. Zasloužil se o postavení škol v Záboří nad Labem a Uhlířských Janovicích a v řadě venkovských škol založil knihovny (do každé pořídil 400 svazků knih a základní pomůcky). Jeho přičiněním byla v roce 1869 v Sedlci založena první industriální škola v Čechách. Podporoval také nadané chudé studenty, založil pro ně tzv. Tylovu nadaci a např. sochaři Josefu Strachovskému částečně sponzoroval dvouletý studijní pobyt v Mnichově (tento sochař pak vytvořil MUDr. Stáněmu k osmdesátým narozeninám bustu).

Doktor Stáně byl členem prakticky všech kutnohorských spolků, stál u jejich zrodu nebo v jejich čele. Téměř po dvě desetiletí byl předsedou měšťanské besedy a pěveckého spolku Tyl a po určitou dobu velitelem sboru ostrostřelců.

Byl ve styku s významnými osobnostmi své doby. Za svého přítele pokládal Josefa Kajetána Tyla, léčil Karla Havlíčka

MUDr. František Stáně, rytíř řádu Františka Josefa
(foto SOKA KH)

Borovského během jeho kutnohorského pobytu, v jeho domě pobýval po dobu několika týdnů František Palacký (když studoval v kutnohorském archivu), stejně tak historik V. V. Tomek a další.

Za svého pobytu v Kutné Hoře získal MUDr. Stáně vztah k hornictví a dolování a snažil se o jeho obnovení v části revíru. Roku 1894 vydal spis *Historická zpráva o kutnohorském dolování ve druhé polovici 19. století*. Když se v Čechách začal ve druhé polovině 19. století pěstovat bourec morušový, pronajal si MUDr. Stáně v okolí města sady a začal pěstovat moruše. Podnikání se dařilo a výsledky se dostavily, v Kutné Hoře byl MUDr. Stáně oceněn zlatou a v Praze stříbrnou medailí.

Lékařskou praxi vykonával MUDr. Stáně v Kutné Hoře téměř padesát let, do výslužby odešel v roce 1889. Zemřel 4. května 1897 a na místním hřbitově u Všech svatých, kde byl pochován, se mu dostalo posledních poct.

Za svůj život získal MUDr. František Stáně řadu pochvalných uznání, ocenění a vyznamenání. K nejdůležitějším patří zlatý záslužný kříž s korunou z roku 1866 a rytířský řád císaře Františka Josefa I. z roku 1874. Některé obce na Kutnohorsku - Záboří n. L., Církvice, Neškaredice a tehdy samostatný Sedlec - mu udělily za podporování místního školství čestné občanství. O udělení čestného občanství (měšťanství) za zásluhy městem Kutnou Horou existuje zápis z radních jednání, který se vztahuje k 13. lednu 1861. (V novinovém článku, který je věnován 80. narozeninám MUDr. Stáněho v *Ilustrovaném kurýru* – příloze *Hlasu národa* z 21. 8. 1894, je uvedeno jiné datum udělení čestného občanství: rok 1856).

Marie Bisingerová

Josef Šimek (1855-1943)

Josef Šimek se narodil 8. března 1855 v Litomyšli. Byl prvorozeným synem a své jméno dostal po otci, též rodáku litomyšlským. Jeho matka, roz. Zamastilová, pocházela z Vysokého Mýta, z mlýna Sárovice. Bratr Quido, který se manželům Šimkovým narodil o dva roky později, se stal výraznou osobností města Litomyše druhé poloviny 19. a první třetiny 20. století. Chlapci vyrůstali na tehdejší Dolní (dnes Smetanově) náměstí, v rodném domě čp. 139, kde jejich otec v přízemí domu provozoval kupeckou živnost. Oba rodiče jim brzy zemřeli. V roce 1872, kdy Josefovi bylo 17 a Quidovi 15 let, zemřel otec. Bratr Quido začal pomáhat matce s obchodem a po její smrti převzal celou živnost. Mimo jiné byl tento muž zakládajícím členem Spolku muzejního v Litomyšli a v rodném domě zřídil soukromé muzeum. Své sbírky odkázal městskému muzeu, při jehož vzniku sehrál významnou roli.

Od dětství se u Josefa Šimka projevoval velký hudební talent. Otec ho vzal na zkoušku k profesorovi Miltnerovi na pražskou konzervatoř. Měl být přijat hned do druhého ročníku, ale on, malý chlapec, odmítl v Praze zůstat. Místo pražské konzervatoře absolvoval gymnázium v rodném městě. Hudebně se však intenzivně věnoval celý život. Po maturitě byl odveden k vojsku jako jednoroční dobrovolník. Dne 1. října 1874 nastoupil do Vídně ke Královéhradeckému pluku. Po ukončení vojenské služby zůstal ve Vídni a na tamní univerzitě studoval dějepis a zeměpis, dále pak češtinu, němčinu a filozofii. Po svém návratu získal místo suplenta na litomyšlském gymnáziu. Přestože jeho hlavními obory byly zeměpis a dějepis, vyučoval též češtině, němčině a hře na housle. V Litomyšli působil od roku 1878 až do roku 1884, kdy byl na základě ministerského výnosu ze dne 25. srpna 1884 jmenován profesorem na C. k.

Josef Šimek (foto SOkA KH)

ústavu ku vzdělání učitelů v Kutné Hoře. Nezůstal tu dlouho sám. Již po dvou měsících si přivedl do Kutné Hory manželku, litomyšlskou rodačku, dceru nadlesního Jana Zemana (Seemanna) a jeho ženy Františky. Bydleli v České ulici a narodily se jim zde tři děti - syn Josef (učitel, ministerský rada) a dcery Eugenie a Adleta. Na kutnohorském ústavu učil plných deset let. Kromě práce pedagogické a historické se v Litomyšli i Kutné Hoře věnoval své velké zálibě - hudbě. V obou městech založil a vedl studentský smyčcový orchestr a profesorský smyčcový kvartet. V roce 1894 byl jmenován ředitelem učitelského ústavu v Soběslavi. Ubytoval se ve starobylém domě na náměstí (vystavěném Petrem Vokem z Rožmberka, dnes muzeum). Kutnou Horu opouštěl velmi nerad. Brzy se však do ní vrátil. Dne 6. prosince 1898 nastoupil znovu na kutnohorský učitelský ústav, tentokrát již do funkce ředitele. Až do roku 1909 žil s rodinou na Hrádku, sídle učitelského ústavu, v ředitelském bytě. Ačkoliv si Kutnou Horu pro její historii, památky a studium v bohatém městském archivu zamiloval a stala se mu druhým domovem, pomýšlel na odchod do Prahy. I ta ho jako historika velmi lákala. Dalším důvodem byly jeho děti. Praha jim poskytovala více možností ke vzdělání a uplatnění. Na základě ministerského výnosu ze dne 28. června 1909 odešel tedy na své poslední působiště, C. k. český ústav ku vzdělání učitelů v Praze, kde setrval až do svého odchodu na zdravotní dovolenou v roce 1923. Definitivně ukončil státní službu v roce 1925. Tehdy požádal, aby byl penzionován. Na tuto žádost reagoval prezident republiky vyslovením uznání za vynikající působení ve školské správě a horlivou a svědomitou výchovnou práci. Za jeho pedagogickou činnost se mu dostalo ocenění již dříve. Byl jmenován vládním radou a získal řád Železné koruny III. třídy.

Josef Šimek se stal nejenom uznávaným pedagogem, ale především historikem. Již po nástupu na místo suplujícího učitele litomyšlského gymnázia se věnoval studiu místních dějin. Výsledky svého bádání zveřejňoval ve výročních zprávách gymnázia a ve Sborníku historickém. Teprve ale příchodem do Kutné Hory započala jeho hlavní odborná práce kulturně-historická. Kutná Hora ho nadchla. Toužil poznat kutnohorský archiv a získat povolení k jeho studiu. Při prvním pobytu zde, v průběhu deseti let, pilnou prací vytěžil z archíválií tolik materiálu, že z něho čerpal po celý život. Zaměřil se především na období 15. a 16. století. Výtěžky zpracovával a publikoval v řadě odborných časopisů, např. v *Časopisu muzea Království českého*, *Českém časopisu historickém*, *Českém lidu*, *Kutnohorských příspěvcích k dějinám vzdělanosti české*, *Památkách archeologických a místopisných*, *Podvysockých listech* a *Sborníku historickém*. Kulturně-historické studie se týkaly kutnohorských kostelů, staveb a zahrad, škol, řemesel a řemeslníků, nemocí, lékařů a lékárníků, zábav, pověr a zvyků, mincmistrů či význačných rodáků. Nejlepší z nich byly v r. 1907 vydány souborně v samostatné knize *Kutná Hora v XV. a XVI. století*. Zajímal se též o dějiny osad v okolí Kutné Hory. Sepsal řadu článků k historii Kaňku, Grunty, Sedlce a Malešova. Zabýval se i politickými dějinami. Zaměřil se na převraty v Kutné Hoře, způsobené husitskými válkami, na účast Kutné Hory v tureckých válkách v 16. stol. a na události šmalkadské války. Náboženské dějiny zmapoval ve

dvou obsáhlých statích *Poměry náboženské a arciděkanové v Kutné Hoře*. První stať byla věnována době Ferdinanda I., druhá době Maxmiliána II. a Rudolfa II.

Učitelská jednota Budeč kutnohorská v r. 1924 pořádala vlastivědný kurz a vyzvala Josefa Šimka, aby na něm přednesl dějiny Kutné Hory. Čtyřhodinová přednáška měla velký úspěch a pořadatelé ho požádali o svolení k otištění v chystaném vlastivědném sborníku. Šimek si vyžádal čas na úpravu, a tak *Dějiny města Kutné Hory* vyšly ve *Sborníku vlastivědných statí o politickém okrese kutnohorském* i separátně v roce 1925. Pro dějiny 15. a 16. století využil výsledků svého bádání, pro ostatní epochy čerpal z prací a studií ostatních autorů, např. Čelakovského, Braniše, Řeháka, Slavíka, Veselského, Lemingera a dalších. Přednášel též v pražské Učené společnosti nebo ve spolku litomyšlských rodáků v Praze. *Do Kutnohorska slovem a obrazem* přispěl sepsáním dějin učitelského ústavu. Přispíval také do *Ottova slovníku naučného*, např. k heslu „Kutná Hora“ sepsal druhou část, tzv. střední dobu. Za tuto svou celoživotní odbornou činnost byl 12. ledna 1927 za zásluhy o vědu zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk.

Na sklonku své profesní dráhy, v době zdravotní dovolené, a v prvním roce penze sepsal své paměti, které vyšly v r. 1927 pod názvem *Moje paměti a vzpomínky*. V nich mimo jiné vzpomíná na řadu přátel, kteří obohatili jeho život.

Již v Litomyšli byl obklopen výraznými osobnostmi. Byl žákem A. V. Šmilovského, později kolegou a přítelem A. Jiráska a F. Weniga, zemského školního inspektora. V Kutné Hoře se stýkal s dalšími významnými osobnostmi. Patřily mezi ně MUDr. F. Stáně, učitel J. V. Zavdil, nakladatel a spisovatel A. Kmínek, spisovatel J. Braun, profesori T. A. Slavík a J. Braniš a archiváři P. M. Veselský a O. Hejnic. E. Leminger, správce sbírek Archeologického sboru Vocel, natolik Šimkovi důvěřoval, že mu natrvalo půjčil klíče od knihovny a archivu „Vocela“. Díky studiu kutnohorských dějin se seznámil a spolupracoval s Dr. V. J. Nováčkem, ředitelem Zemského archivu v Praze, Dr. J. Čelakovským a prof. Zikmundem Wintrem.

Josef Šimek byl neúnavným průvodcem svých studentů a návštěvníků Kutné Hory, kterým se zanícením vykládal o bohaté historii města a restaurování jeho památek. Se čtyřletou přestávkou zde strávil jednadvacet let. Vždy se rád do Kutné Hory vracel a po dlouhá léta volil za letní sídlo blízký Malešov. V Kutné Hoře se těšil veliké úctě a vážnosti nejen jako historik, ale i jako člověk pro svou ušlechtilou povahu. Svědčí o tom jmenování Josefa Šimka k jeho 60. narozeninám čestným občanem Kutné Hory.

Josef Šimek zemřel 22. prosince 1943 v úctyhodném věku 88 let. Byl pohřben do rodinné hrobky na Olšanských hřbitovech.

Jana Lebedová

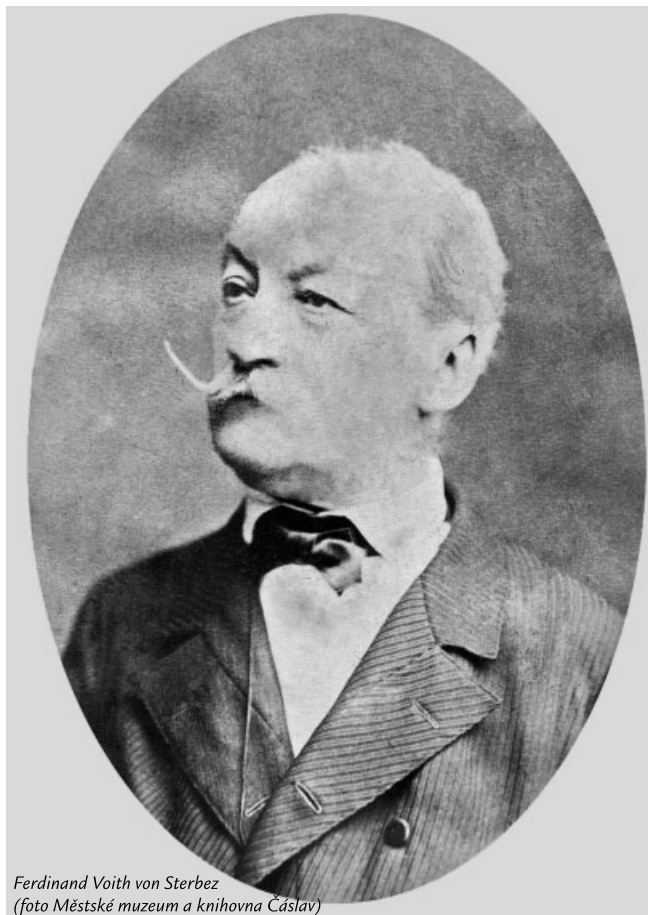
Ferdinand Voith baron von Sterbez (1812-1882)

Místodržitelství rada, krajský a okresní hejtman, rytíř knížecího Hohenzollernského řádu II. třídy, protektor privátního sboru ostrostřeleckého v Kutné Hoře a Kouřimi Ferdinand Voith baron von Sterbez byl vnukem c. k. majora Johanna Voitha von Sterbez (1746-1831), rytíře řádu Marie Terezie, který za statečnost v boji proti Turkům obdržel v r. 1791 erb (lev držící hlavu Turka) a baronský titul.

Ferdinand se narodil 20.5.1817 poslednímu dědičnému pošt-mistrovi na poště Kámen (Steindorf) u Habrů, c. k. setníkovi 28. pěšího pluku baronu Vincenci Voithovi von Sterbez (1785-1845). Společně s baronem sloužil u stejného pluku i Tadeáš von Herites, budoucí Ferdinandův švagr.

Dědičná pošta znamenala, že úřad pošt-mistra byl dán císařským privilegiem jedné rodině, kde se dědil z otce na syna. Když nebyl mužský potomek, převedl se úřad na vdovu nebo na dceru. Jestliže se vdova znovu provdala, přešlo držení stanice převážně na jejího nového muže, obdobně jako když správu převzala dcera. Ferdinandova matka Terezie, rozená Kocy (1790-1838), byla potomkem prvního pošt-mistra, který v Kameni tento úřad zastával (stanice zde byla založena v r. 1789). Poštovní služba jí zde byla slavnostně svěřena zvláštním výnosem císaře v r. 1835. V budově poštovní stanice, která stála při císařské silnici z Vídně do Prahy, přespala i císařovna Marie Terezie. V rodině von Sterbez se pak dlouho pietně uchovával a opatroval „pokoj Marie Terezie“.

Po ukončení gymnázia v Německém Brodě vystudoval Ferdinand Voith práva, kde získal potřebnou průpravu pro vstup do státních služeb, kterým zůstal věrný po celý život. Profesionální dráha Ferdinanda Voitha byla pestrá. V letech 1835-36 pracoval na českém guberniu v Praze, v letech 1836-41 působil na krajském úřadě v Čáslavi. V letech 1841-43 se stal

Ferdinand Voith von Sterbez
(foto Městské muzeum a knihovna Čáslav)

c. k. guberniálním koncipientem v Praze, v r. 1843 zástupcem krajského komisaře v Chrudimi a v r. 1845 krajským komi-

sařem. Od r. 1849 zastával Ferdinand Voith funkci okresního hejtmana v Německém Brodě. V rámci své funkce musel v r. 1851 osobně dohlížet nad noční prohlídkou domu Karla Havlíčka Borovského a jeho zatčením. Pro Voitha to bylo těžké, protože s Havlíčkem udržoval přátelský vztah. Podle vyprávění Voithových dcer (Berty a Hermíny) měl jejich „fatrlé“ dokonce dopředu Havlíčka varovat, že jej přijde zatknout, aby se připravil a odstranil kompromitující materiály.

Od r. 1855, kdy byla Čáslav rozhodnutím císaře Františka Josefa I. opět určena za úřední sídlo čáslavského kraje, se funkce krajského hejtmana ujal Ferdinand Voith. Do slavnostně vyzdobeného města přijel 9. května. Přivítali jej jásající obyvatelé, kteří slavili, že krajský úřad bude opět v Čáslavi. Později zastával funkci okresního hejtmana. Voith byl zvolen i zemským poslancem za obce Chotěboř a Habry (1861-66) a čestným členem archeologického sboru Musea království českého (10. 5. 1862).

Ferdinand měl pověst vynikajícího úředníka a šlechtěného člověka. V listopadu 1875 oslavila Čáslav čtyřicet let jeho úřednické činnosti. Na jeho počest byl uspořádán slavnostní průvod s pochodněmi.

V r. 1837 se jako koncipista Krajského úřadu v Čáslavi oženil s Marií baronesou von Herites (1816-1885). Svatba se konala v kapli zámku Věž (10 km od Havlíčkova Brodu). Zámek a panství vlastnil Eduard Křivánek, manžel nevěstiny sestry Karolíny. Voithovým se narodilo celkem 11 dětí, dospělosti se však dožili jen Marie Teresie (1838-1900), Vincenc

(1842-1912), Berta (1844-1920), Rudolf Eduard (1828-1905), Hermína (1851-1922) a Ferdinand (1856-1885). Nikdo z nich však neměl potomky, a tak rod vymřel po meči i po přeslici. Vincence adoptoval r. 1864 poslední žijící baron von Herites - jeho strýc Tadeáš. Povahové rysy Berty zachytil spisovatel F. X. Šalda ve své povídce *Zamiloval se do domu*. Rodinu znal velmi dobře, neboť Ferdinand Voith se v Čáslavi stýkal se Šaldovým otcem, poštovním oficiálem, a často k němu přicházel i na návštěvu.

Okresní hejtman Ferdinand Voith von Sterbez zemřel 10. února 1882 v Čáslavi a o tři dny později byl pohřben na hřbitově u kostela sv. Alžběty. Na poslední cestě se s ním přišlo rozloučit údajně na 15.000 občanů, korporací (mezi nimi kutnohorský ostrostřelecký sbor s praporem a kapelou) a deputací. Konala se sbírka na vybudování pomníku. Na hřbitově však nebylo místo a i sebrané finanční prostředky byly nedostatečné. Z těchto důvodů byla pořízena Voithovi jen pamětní deska, která byla odhalena v kostele sv. Petra a Pavla 15. září 1884. Okresní zastupitelstvo zřídilo v r. 1887 na Voithovu počest nadaci pro žáka čáslavského gymnázia ve výši 700 zlatých. Za svého života byl Ferdinand Voith baron von Sterbez jmenován čestným občanem řady měst: Havlíčkova Brodu, Čáslavi, Habrů, Chotěboře, Humpolce, Kácova, Ledče, Polné, Poličky a 13. ledna 1861 mu bylo uděleno čestné občanství Kutné Hory za zásluhy o rozvoj města. (*Pozn.: Rodem von Herites, a tedy i rodem von Sterbez, se podrobně zabývá jejich potomek Jan Steinbauer - Opredcich@seznam.cz*)

Jana Vaněčková

Mons. Karel Vorlíček (1844-1922)

Málokdo se ve 20. století tolik zasloužil o kutnohorské památky jako Mons. Karel Vorlíček, místní arciděkan, předseda Archeologického sboru Vocel, městský zastupitel i čestný občan Kutné Hory. A přesto je jeho jméno téměř zapomenuto a zná ho skutečně jen hrstka zájemců o novodobé dějiny města. Je proto zajímavé i přínosné si jeho životní osudy připomenout, zvláště když nebyly dosud souhrnně zpracovány

Karel Antonín Vorlíček se narodil 8. července 1844 v Německém (Havlíčkově) Brodě čp. 174 a nazítří byl pokřtěn. Jeho otec Karel Vorlíček byl německobrodským měšťanem a živil se jako krejčovský mistr, matka Tereza byla dcerou pivovarského mistra Josefa Knoblocha v Klukách¹⁾.

Po obecné škole studoval Karel v rodném městě nižší gymnázium, kdežto vyšší studia absolvoval na gymnáziu v Jihlavě. Po střední škole odešel na Teologickou fakultu Univerzity Karlo-Ferdinandovy do Prahy, poslední, IV. ročník ale absolvoval v Hradci Králové. Již při studiu v Praze navštěvoval ze zájmu také přednášky prof. Jana Erazima Vocela (1802-1871), básníka, archeologa a historika, jenž přednášel dějiny umění. Mladý posluchač Vorlíček se natolik nadchl pro archeologické a historické památky, že to doslova ovlivnilo celé jeho další životní působení.

Dne 25. července 1869 byl 25letý Karel Vorlíček vysvěcen na kněze a od září odešel jako kaplan do Golčova Jeníkova. Toto působení však nebylo dlouhé, neboť již k 21. listopadu 1871 odchází kaplan Vorlíček do Kutné Hory. V čele zdejší římskokatolické farnosti stál P. Josef Peřina, kutnohorský arciděkan a okrskový vikář.

Vedle svého duchovního působení se v Kutné Hoře, rodišti tolik obdivovaného prof. Vocela, pustil K. Vorlíček do práce ve prospěch místních církevních památek. V centru zájmu stála pochopitelně především katedrála sv. Barbory, jež tehdy měla stále ještě barokní sedlovou střechu a byla na západním průčelí „uzavřena“ pouze provizorní, nevzhlednou zdí. Pustit se do oprav náročných organizačně i finančně nebylo v silách jednotlivce, a tak se zrodila myšlenka vytvoření historického spolku: „Malý kroužek přátel umění a vlastimilovných sešel se dne 1. ledna 1877 v úřadu, nebylo-li [by] k záchraně velechrámu našeho záhodno, založili v staroslavné Kutné Hoře a jejím okolí archeologický sbor za účelem: „písemné a umělecké památky v zdejší krajině sbírat, před další zkázkou je chrániti a známost o nich a tím i větší šetrnost a lásku k nim buditi, šířiti a udržovati.“ Návrh ten zamlouval se všem. A když sděleny byly stanov y p. prof. Frant. Slavíkem, p. Janem Řehákem²⁾ a kaplanem Karlem Vorlíčkem, svolána ustavující schůze na den 6. ledna 1877, ve které zvolen prozatímní výbor, projednány stanov y archeologického sboru, jemuž dáno jméno „Vocel“, a předloženy ke schválení.“³⁾ Místodržitelství v Praze nový spolek schválilo, a tak se mohlo již v únoru přikročit k první řádné schůzi. Předsedou byl zvolen předseda krajského soudu Václav Otakar Předák, ale již po dvou letech ho vystřídal kutnohorský lékař MUDr. František Stáně, významná osobnost své doby, mající dříve kontakty např. na K. Havlíčka Borovského, J. K. Tyla či Fr. Palackého. Kaplan Vorlíček se v novém spolku stal pokladníkem.

K důležité změně ve Vorlíčkově životě došlo v roce 1881. Když

18. dubna zemřel v Kutné Hoře arciděkan Josef Peřina, vystřídal ho K. Vorlíček nejprve jak administrátor a od 14. září téhož roku jako nový, v pořadí 38. kutnohorský arciděkan. Vzápětí se také zapojil do místní politiky a od září 1889 do července 1892 zasedal v Městském (tehdy „Obecním“) zastupitelstvu Kutné Hory.

Aktivity sboru Vocel se zaměřily na záchranu místních památek, jak již bylo řečeno, a tak se dařilo postupně opravovat nejen kostel Panny Marie na Náměti (1883-84), sv. Jana Nepomuckého (1884-86), Všech Svatých (1893), Nejsvětější Trojice (1895-96) a interiér sv. Jakuba (1876-77 a 1880), ale především chrám sv. Barbory: „*Že koncentrace zájmů archeologického sboru Vocel byla především obrácena k obnově a dostavbě kostela sv. Barbory, tkvěla nejen ve výtvarném obsahu tohoto nejpůsobivějšího díla vladislavské gotiky, ale, zdá se, i v okolnosti, že kooperátor Karel Vorlíček (1844-1922), od r. 1881 kutnohorský arciděkan, byl druhým jednatelem sboru a úspěšným interventem ve věci obnovy kostela u místodržitelství, na zemském výboru, zemské a říšském sněmu i u ministerstva kultu a vyučování a Centrální komise pro zachování památek ve Vídni. Od r. 1884, kdy obnova chrámu započala, až do stavby v r. 1905, věnoval tomuto dílu své nejlepší síly, takže tato je v dějinách kostela nerozlučně spjata s jeho jménem.*“⁴⁾ Arciděkan Vorlíček byl známý svým řečnickým uměním a sboru vydatně pomáhal svými neustálými intervencemi (především s cílem získat pro památky peníze), horečnou korespondencí i styky s významnými lidmi. Pro myšlenky a aktivity Vocela, zvláště při opravování barborského chrámu, se mu tak podařilo zajistit podporu dokonce pražského arcibiskupa Františka kardinála Schönborna, jenž dokonce 27. června 1893 přijel do Kutné Hory, a pak také nejvyššího maršálka Království českého Jiřího Kristiána knížete Lobkowicze, jehož na návštěvu Kutné Hory doprovodila 20. dubna 1899 delegace českých zemských poslanců. Mezitím v květnu 1897 zemřel dosavadní předseda Archeologického sboru Vocel MUDr. Stáně a ve funkci ho nemohl nahradit nikdo jiný než právě arciděkan Vorlíček.

V červenci 1894 slavil Karel Vorlíček nejen významné životní jubileum, padesátiny, ale také čtvrtstoletí kněžské služby. Kutnohorské zastupitelstvo se proto pod předsednictvím starosty Jana Macháčka mimořádně sešlo 6. července, aby projednalo jediný bod programu: „*Městská rada činí návrh, aby P. Karlu Vorlíčkovi, arciděkanu zdejšímu, bylo při příležitosti jeho 50 letých narozenin a 25 letého jubilea vysvěcení na kněze, jež případnou obojí na den 9. července 1894 (pozn.: Zde se zápis mylí, výročí vysvěcení bylo o 16 dní později.), uděleno čestné měšťanství Král. horn. svob. města Hory Kutné, pro jeho nehynoucí zásluhy o zvelebování chrámových památek ve městě našem.*“⁵⁾ Pan starosta tento návrh dokonce označil jako „nutný“, a když ho ještě výslovně podpořil JUDr. Bedřich Pacák, schválili zastupitelé Vorlíčkovo čestné občanství jednomyslně. Starosta Macháček se potom spolu se zastupiteli Václavem Horákem, Františkem Sýkorou, Janem Klečkou a Eduardem Závorkou vydali 9. července, v den arciděkanových narozenin, předat na faru vystavený diplom.

S darem k Vorlíčkovu jubileu se přidalo i kutnohorské duchovenstvo, když nechalo namalovat arciděkanův rozměrný portrét, na jehož zadní straně se dodnes dochovalo věnování „*Ku dni 50letých narozenin věnuje duchovenstvo Kutnohorské*“ i jména všech gratulantů: prof. c. k. pedagogia Jan Partisch, kaplan Václav Bartoš, katecheta měšťanských škol Vilém Kneysl, kazatel u Sv. Barbory Jan Konečný, katecheta

Mons. Karel Vorlíček (fotoarchiv ČMS KH)

voršílského kláštera Stanislav Kosan, fundatista Matky boží Jakub Král, katecheta c. k. reálných škol František Müller, fundatista městského špitálu Jan Severa, kaplan František Pekárek a spirituál kláštera Karel Altman. Obraz je dodnes v majetku kutnohorského arciděkanství.

Čestné občanství bylo a je nepochybně jedním z velkých ocenění, jakého se může člověku dostat. Přesto to nebylo Vorlíčkovo ocenění poslední, vrchol kariéry totiž přinesla první dekáda nového století. Největší dílo, do kterého se pan arciděkan pustil, totiž restaurace a částečná dostavba svato-barborského chrámu, bylo s úspěchem dokončeno. Náklady se vyšplhaly na neuvěřitelnou sumu více než 900 tis. rakouských Korun, ale výsledek stál za to. Jedním ze zajímavých ocenění, jichž se dostalo sboru i Kutné Hoře zároveň, byl dopis Mariana kardinála Rampolly, který italsky psaným dopisem z Říma 27. srpna 1902 adresovaným biskupovi do Hradce Králové tlumočil pochvalná slova papeže Lva XIII.: „*Nejdůstojnější Pane! Doslechl se sv. Otec, že v městě Kutné Hoře trvá zvláštní chvály hodný Sbor Archeologický „Vocel“ a téže pochvaly že zasluhuje i Městská Rada téhož města (...) Proto sv. Otec za spravedlivé pokládá, aby zdárné výsledky činnosti jak sboru „Vocel“, tak Městské Rady dle zásluhy pochválil a s povděkem veřejné svědectví vydal, že poznal zbožnou jich mysl.*“⁶⁾ Sám arciděkan Vorlíček obdržel titul papežský komoří - monsignore (zkratka Mons., dříve též Msgr), následně ho nový papež Pius X. dekoroval řádem *Pro Ecclesia et Pontifice*⁷⁾ a rakouský císař František Josef I. mu udělil Řád Františka Josefa páté, tedy rytířské třídy. K tomuto záslužnému řádu pográtulovalo Mons. Vorlíčkovi veřejně kutnohorské městské zastupitelstvo na svém zasedání v březnu 1905⁸⁾.

Dne 26. ledna 1904 proběhla generální kolaudace chrámu

sv. Barbory a 15. října následujícího roku ji královéhradecký biskup ThDr. Josef Doubrava slavnostně znovu vysvětil. Při této příležitosti byla vydána pamětní pohlednice s oválnými portrétními fotografiemi šestice osob podílejících se na opravě katedrály: Horní řada zachycovala starostu J. Macháčka, biskupa J. Doubravu a arciděkana K. Vorlíčka, spodní pak architektky J. Mockera, L. Láblera a varhanáře J. Tučka. Když pak 21. června 1906 navštívil nakrátko Kutnou Horu císař František Josef I., nemohl pochopitelně vynechat prohlídku opraveného chrámu. Katedrála se pro tuto příležitost slavnostně vyzdobila: Od vstupu k hlavnímu oltáři byl natažen červený plyšový koberec a před oltářem stálo připraveno plyšem potažené klekátko pro Jeho Veličenstvo a jeho synovce. Ve sv. Barboře uvítal císaře biskup Doubrava právě spolu s Mons. Vorlíčkem. Po krátké pobožnosti dal biskup vzácné návštěvě požehnání. Vlastní stavba císaře velice zaujala. Sám Vorlíček sepsal podrobně celou historii oprav v publikaci *Dějiny rekonstrukce a dostavby velechrámu sv. Panny Barbory v Hoře Kutné 1884-1905* a vydal ji zřejmě roku 1906 v Kutné Hoře ⁹⁾.

Doba po první světové válce, kdy vzniklo samostatné Česko-

slovensko, přinesla arciděkanu Vorlíčkovi mnohá zklamání. V červenci 1919 se sice opět po letech stal kutnohorským zastupitelem (za Československou stranu lidovou) a také členem disciplinární komise, těžce se ale smířoval s masovým vystupováním Čechů, potažmo Kutnohořanů, z řad římskokatolické církve, v níž národ nyní viděl spojence právě poražené habsburské monarchie. *Pamětní kniha* kutnohorského arciděkanství dochovala zajímavé svědectví, jinými prameny však nepotvrzené: Když prý dokonce městské zastupitelstvo prostřednictvím plakátů dokonce vyzývalo k vystupování z církve, dotčený Vorlíček písemně vrátil městu čestné občanství ¹⁰⁾.

Ještě jednou se monsignoru Vorlíčkovi poštěstilo přivítat ve „svém“ chrámu hlavu státu, ačkoliv to bylo již na samém sklonku jeho vlastního života. Dne 13. září 1922 přijel do Kutné Hory prezident republiky prof. Tomáš Garrigue Masaryk a ani on si nemohl neprohlédnout svatobarborskou katedrálu. Naprosto vážně se tehdy mimo jiné dotázal, zda se bude kutnohorský chrám dostavovat, neboť i v Praze pokračovaly práce na chrámu sv. Víta.

Od 7. do 16. října 1922 konal ThDr. PhDr. Jan Kapistrán Vyskočil OFM, profesor církevních dějin a děkan Teologické fakulty Univerzity Karlovy a také provinciál českomoravské provincie bratří františkánů, v Kutné Hoře svaté misie. Arciděkan Vorlíček se jich pochopitelně účastnil, ale vzápětí ulehl nemocný. Nejprve se zdálo, že se pouze nachladil a je krátkodobě vyčerpaný, vzápětí však musel být převezen do kutnohorské nemocnice, aby se podrobil operaci močového měchýře. Jeho zdravotní stav i lékařský zákrok bohužel značně komplikoval vysoký věk a slabé srdce, kvůli čemuž se lékaři i zdráhali použít narkózu. Kaplan František Pekárek, zastupující nyní Mons. Vorlíčka, požádal biskupskou konzistoř, aby se za nemocného arciděkana modlila. Vorlíčkův stav se však již nezlepšil a 19. října „v hodině půlnoční klidně zesnul, posilněn sv. svátostmi, odevzdán do vůle Nejvyššího, po krátké těžké chorobě s nadlidskou trpělivostí snášen v 78. roce života a 53 roce kněžství.“ ¹¹⁾ V matrice zemřelých byl zapsán se všemi svými funkcemi a tituly, tedy jako papežský domácí prelát, biskupský vikář, konsistorní rada, čestný měšťan v Kutné Hoře, arciděkan, čestný člen a spoluzakladatel Archeologického sboru Vocel a obnovitel kutnohorských chrámů ¹²⁾.

Výjimečná osobnost si zasluhovala také výjimečné poslední rozloučení. Obřady 24. října započaly v sídle arciděkanství, odkud byly tělesné ostatky přeneseny do kostela sv. Jakuba. Záušňní mši celebroid královéhradecký biskup ThDr. JUDr. Karel Kašpar, pozdější pražský arcibiskup a kardinál. Jeho přítomnost spolu s přítomností dalších 54 kněží jistě svědčí o významu právě pohřbívaného. Dostavili se také představitelé města, zástupci úřadů a spolků. Po bohoslužbě se odebral smuteční průvod přes Havlíčkovu a Palackého náměstí Kollárovou ulicí a ulicí Českou ke hřbitovu Věch svatých. Zde byl zesnulý arciděkan pohřben do kněžského hrobu vedle P. Josefa M. Pohořelého (†1887), kněze, básníka a obrozence, a dalších kutnohorských duchovních. Zpěvem doprovodil zesnulého na poslední cestě pěvecký sbor Tyl ¹³⁾. Ať byly vztahy mezi K. Vorlíčkem a městským zastupitelstvem v poslední době jakékoli, jak naznačuje farní *Pamětní kniha*, vzdali na svém nejbližším zasedání 11. listopadu zastupitelé svému zemřelému kolegovi poctu minutou ticha a starosta Ferdinand Raiman připomněl ve své řeči Vorlíčkovi „zásluhy o zachování a restauraci historických památek kutnohorských“ ¹⁴⁾. Novým

Hrob Mons. Vorlíčka na hřbitově Věch svatých (foto, autor)

arciděkanem se stal dosavadní kaplan Mons. František Xaver Pekárek, který dlouhá léta pomáhal Vorlíčkovi, když se sám věnoval administrativní práci farního úřadu, a poskytoval tak svému nadřízenému čas pro aktivity jiné. Vedení Archeologického sboru Vocel se ujal MUDr. Emanuel Jäger, lékař a někdejší dočasný starosta města.

Ve své závěti Mons. Vorlíček uvedl: „*Památkami svými tak vzácnými krásná naše Hora stoupá a klesá. Čistá tudíž láska a vděčnost k tak milému mi městu byly mi vodítkem při opravách chrámových. Neměl jsem za svého arciděkanování jiné touhy než památek těch krásných zachránit a víry Kristovy v stádcí mi svěřeném upevnit. Bůh milostivý doplní, čeho jsem obmeškal. – Vás pak milé kollaturníky prosím, abyste pamětliví byli slavných praotců svých, kteří veškeré bohatství své zůstavili Vám v překrásných památkách – našich chrámech – kdež uctívati Boha Trojjediného v nejdražší oběti – zanechávajíce zde své touhy a sliby, vroucí modlitby a prosby své. (...) Šlechetné jednání Vaše přinese staroslavné obci naší požehnání, zdar a žádoucí mír.“¹⁵⁾ Majetek v hodnotě 74 tis. Kč odkázal Mons. Vorlíček na opravu kostela sv. Jakuba.*

Kutná Hora na arciděkana Vorlíčka nezapomněla. Jeho jméno nesly po jistou dobu sady kolem chrámu sv. Barbory. S tímto pojmenováním je ale jistý problém: Zápisy městského zastupitelstva z doby První republiky záznam o schválení tohoto nového názvu neobsahují¹⁶⁾, a tak se setkáváme pouze s neoficiálními údaji. Alois Horáček se např. o „Vorlíčkových sadech“ zmiňuje při popisu kutnohorských parků¹⁷⁾ a nedůslednost pojmenování sadů připouští i arciděkanová pamětní kniha: „*Parkové prostranství kolem chrámu sv. P. Barbory - třeba majetek zádušní (bývalý hřbitov) – pojato ve městskou správu, též udržováno správou města a nazváno „Vorlíčkovým sadem“, kteréžto pojmenování však nikde na místě nepublikováno. Budiž připomenuto aspoň v této pamětní knize!“¹⁸⁾ V průběhu druhé světové války se podařilo – překvapivě – pro-*

vést opravu farního kostela sv. Jakuba, čímž bylo dodatečně dovršeno Vorlíčkovovo úsilí. Dne 19. října 1946 se ve Vlašském dvoře slavnostně sešli členové Místního národního výboru v Kutné Hoře a vzácní hosté, mezi nimiž nechyběl královéhradecký biskup Mons. ThDr. Mořic Pícha, aby vyslechli projevy u příležitosti znovuvysvěcení tohoto svatostánku. Se svou řečí vystoupil také Mons. Jan Kohel, působící jako kutnohorský arciděkan od roku 1938. Znovu, a vlastně již v novodobých dějinách naposledy, byla zemřelému Karlu Vorlíčkovi vzdána čest: „*Bylo vysloveno slovo pátera Karla Vorlíčka. Vracím se k tomuto slovu, neboť dnes je tomu právě 24 let, kdy zemřel. Bylo to 19. října 1922, kdy zemřel tento muž, čestný občan Kutné Hory, zakladatel Vocela, jeho čestný člen a obnovitel chrámů kutnohorských. Umírá, aniž by se dočkal obnovy toho chrámu, který mu byl nejvzácnější a nejdražší, který mu ležel na srdci. Nechával si tuto práci až naposledy a byl kmetem 70tiletým, když v roce 1914 k restauraci chrámu sv. Jakuba přistupoval. Válka vak toto znemožnila a po roce 1918 nebylo prostředím vhodného pokračovati v jeho snahách. Já, vážení, jsem šťasten, že za úsilí, zásluh a práce tak mnohých činitelů jsem se dočkal obnovy a záchrany této památné svatyně sv. Jakuba. Vážení, snad vzpomínka na zvěčnělého pana arciděkana Vorlíčka zapadá, jak se domnívám, i do této radostné nálady dnešního večera a slavné dnešní chvíle, neboť v jeho intencích a jeho snahách pracovali všichni ti, kteří pracovali na záchraně chrámu sv. Jakuba i tentokráte a jak zde bylo řečeno zdůrazněna zásluha památkového úřadu a pronešeno jméno Dr. Ing. Šebek.(...)¹⁹⁾*

Jméno monsignora Vorlíčka je již dnes, jak jsme zmínili v úvodu, téměř zapomenuto a jen zasvěcení do dějin města vědí, kým byl. Historie se ale zřejmě opakuje: Během posledních 20 let, tedy celé století po aktivitách Vorlíčkových, prošly nebo stále ještě procházejí místních sakrální architektonické památky celkovými opravami.

Lukáš Provaz

- 1) SOA Zámorsk, FÚ Havlíčkův Brod, *Matrika narozených Havlíčkův Brod 1844-67*, s. 15.
- 2) F. Slavík (1846-1919) a J. Řehák (1839-1895) byli historiky a učiteli zdejší reálky. Jejich jména nesou ulice Slavíkova a Řehákova v Kutné Hoře-Hloušce.
- 3) VORLÍČEK K., *Dějiny rekonstrukce a dostavby velechrámu sv. Panny Barbory v Hoře Kutné 1884-1905*, Kutná Hora [1906], s. 4.
- 4) VEPŘEK J., *Kutná Hora sentimentální*. In: *Kutná Hora v Praze*, 1948, č. 2, s. 47.
- 5) SOKa Kutná Hora, AMKH, *Protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva*, 6.7.1894.
- 6) VORLÍČEK K., cit. d., s. 203.
- 7) Srov. Arciděkanství Kutná Hora, *Pamětní kniha 1842-1943*, s. 41-42.
- 8) SOKa Kutná Hora, AMKH, *Protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva*, 20.3.1905.
- 9) Publikaci o rozsahu 251 stran vydal Archeologický sbor Vocel. Vročení v tiráži chybí.
- 10) Arciděkanství Kutná Hora, *Pamětní kniha 1842-1943*, s. 42.
- 11) Tamtéž, s. 291.
- 12) SOA Praha, FÚ K. Hora, *Matrika zemřelých Kutná Hora 1920-1927*, č. 78, s. 109.
- 13) Srov. *Msgre P. Karel Vorlíček*, Hlas demokracie, 1922, č. 44, s. 4.
- 14) SOKa Kutná Hora, AMKH, *Protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva*, 11.11.1922.
- 15) Arciděkanství Kutná Hora, *Pamětní kniha 1842-1943*, s. 291.
- 16) Srov. SOKa Kutná Hora, AMKH, *Protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva*, 1918-38.
- 17) HORÁČEK A., *Kutnohorské parky*, Krása našeho domova, 1938, č. 5, s. 92-93.
- 18) Arciděkanství Kutná Hora, *Pamětní kniha 1842-1943*, s. 42.
- 19) SOKa Kutná Hora, MNV K. Hora, *Zápisy z pléna MNV*, 19.10.1946, s. 6.

kpt. Emanuel (Viktor) Voska (1875–1960)

Kutnohorský rodák, první spolupracovník prof. T. G. M. v odboji proti Rakousku, muž, který nemalou měrou přispěl k rozboření Rakousko-Uherské říše a k utvoření československého státu...

Emanuel (Viktor) Voska se narodil 4.11.1875 v Kutné Hoře na předměstí Hloušky čp. 14 (nedaleko Loreckého pivovaru). Později se rodina přestěhovala do Třebonína u Čáslavi. Otec pracoval jako kameník. Když bylo E. Voskovi 6 let, zasypala otce náhle v lomů skála. Tak se paní Vosková ocitla sama s nezaopatřenými sirotky. Brzy však mladý Voska začal své matce finančně pomáhat i při svých studiích na odborné škole sochařsko-kamenické. Aby matce ušetřil vydání, chodil ještě při škole pracovat do sochařské dílny mistra Jana Šídla v Kutné Hoře.

Emanuel Viktor Voska v Praze pravděpodobně po osvobození
(foto sbírka (AR) ČMS)

Emanuel Voska byl již od mládí velmi aktivní, živě se zapojoval do společenského života a vždy rád vyhledával nespokojence s tehdejší režimem. Pilně četl socialistickou literaturu, navštěvoval přednášky a schůze sociálních demokratů. V šestnácti letech byl již členem vzdělávacího spolku „Komenský“ a od té doby byl duší celého hnutí, které mělo hlavně tendenci vzdělávací. Byl pohotový a hbitý debatér, vynikl jako řečník, takže byl záhy vyslán na veřejné schůze. Dne 24.6.1894 se účastnil veřejné schůze žen v kutnohorské sokolovně, která se mu stala osudnou. Zde Voska ostře kritizoval poměry v sedlecké tabákové továrně, čímž se dostal do konfliktu s okresním hejtmanem, který mu pohrozil vězením. Proto se dlouho nerozmýšlel, sehnal mezi příbuznými trochu peněz a na podzim r. 1894 odjel do Ameriky a za ním i jeho budoucí manželka Anna Ročňáková. V Americe musel začít s drobnými pracemi, které byly namáhavé a vysilující. Postupně se jeho životní podmínky zlepšily: Zastával místo dělníka, tajemníka, redaktora, mistra a posléze byl majitelem továren a lomů. Vše zvládal i díky velké podpoře, kterou měl u své manželky. Ta se dobře starala o 6 dětí a dokázala jim nahradit i věčně zaměstnaného otce.

Pokud budeme sledovat politickou působnost E. Vosky v zámoří, datuje se dlouho ještě před válkou, kdy již měl styky s T. G. Masarykem. Masaryk přijel do Ameriky, aby získal informace a pořádal přednášky. Brzy se Voska seznámil s dalšími předními politiky a přejímal od nich zprávy o situaci v Rakousku. V jeho domě v New Yorku v 86. ulici byl hostem nejen Masaryk, ale i Štefánik, prof. Velemínský, dr. Bartošek, red. Pelant, Vojta Beneš, Habrman, Soukup, Klofáč a jiní. Styk s nimi, jistě přispěl k rozšíření Voskova politického obzoru. Češi žijící v Americe vedli hlavní voj odboje proti Rakousku. Z valné části to byli socialisté a všichni nesli již ze staré vlasti zárodek odboje. Opouštěli Rakousko buď proto, že zde nemohli nalézt obživu, nebo byli pro politické přesvědčení vyštvaní. V ten čas byl Voska v Americe v čele českých novinářů a snažil se pro americký tisk získat pod krycím jménem „Viktor“ pokud možno co nejvíce nejrychlejších informací, týkajících se politické situace. Aby s tiskovými agenturami navázal styky, vydal se s dcerou Villou na jaře r. 1914 na cestu do Evropy. V červnu r. 1914 vyjednal v Londýně s kabelografickými a telegrafními společnostmi, aby přijímaly a odesílaly depeše zpravodajů amerického Svazu žurnalistů. Pokoušel se získat korespondenty i v Praze, Plzni a ve Vídni. V Čechách při té příležitosti na začátku války diskutoval s českými politiky včetně T. G. Masaryka. Ten požádal Vosku, zda by nemohl vysondovat, na kterou stranu se přidá Itálie, Řecko a Osmanská říše. Když opouštěl Voska Rakousko-Uhersko, měl v podrážkách boty a jeho dcera Villa ve šněrovačce informace vojenského a hospodářského charakteru s poselstvím od profesora Masaryka, které předal v Londýně Henrymu Wickhemovi Steedovi, politickému redaktorovi a vedoucímu zahraničního oddělení deníku The Times.

Po návratu do Ameriky zahájil kampaň za sjednocení amerických Čechů do Českého národního sdružení. Upevnil organizaci zahraničního odboje a sháněl potřebné finanční prostředky. Dokonce musel prodat i své lomy, aby získal potřebné finance. Mezi lety 1914–1915 vytvořil Voska ze

své iniciativy organizaci, jíž pověřoval různými úkoly, které měly odhalovat nezákonnou činnost Centrálních mocností, a tím zvyšovat význam Čechů pro boj Spojenců. V roce 1915 vydal prohlášení Českého zahraničního komitétu, formulující národní program. Dále se snažil přesvědčit americké občany o nepřátelských úmyslech Němců a Rakušanů a naopak o nezbytnosti americké pomoci státům Dohody. Američtí Češi byli ve stálém kontaktu s T. G. M. v Londýně. Voska byl pověřen úkolem, aby zajistil rakousko-uherské pasy pro Masarykovy kurýry v Londýně.

Po vstupu USA do války předal Voska úřadům veškeré své materiály, aby mohly snáze pátrat po německých a rakouských vyzvědačích a sabotérech. Tato zpravodajská činnost přinesla úspěchy, Voska si tím získal důvěru i prezidenta Wilsona. To ovlivnilo propojení USA na spojenecké válečné organizace a přesvědčení americké společnosti o nutnosti vstupu do války proti Centrálním mocnostem. Voska byl jmenován šéfem diplomatické okružní mise do Japonska, Švédska a Ruska. V létě 1917 se v Rusku pokusil překazit nástup bolševikům, což se mu už nepodařilo. Ke konci války se vrátil do amerických služeb a v hodnosti kapitána zpravodajské služby vedl některé operace v Evropě. Vstoupil do britské tajné služby Intelligent Service a založil zpravodajské oddělení pro Francii, Švýcarsko, Rakousko a Itálii.

Po vzniku Československa založil Voska organizaci „United Czechoslovak Relief“ v New Yorku, která řídila potravinovou pomoc pro nově vzniklou ČSR i Polsko. A s dopravní lodní společností „Czechoslovak Commercial Corporation of America“ dopravoval potřebné zásilky. Na Pařížské mírové konferenci byl poradcem prezidenta Wilsona a se stejným posláním i členem delegace ČSR. Mezi dvěma válkami byl stálým členem mise USA v ČSR v Praze. Byl spoluzakladatelem Čs. červeného kříže, spolupodílel se na občanských sbírkách zlata a stříbra pro státní poklad republiky. Dvacátá a třicátá léta prožil jako slavný a bohatý podnikatel v nově založené Československé republice. Jeho podnikatelská činnost zasáhla i Zbraslav. Mezi lety 1923-1924 zde nechal postavit v ulici Žitavského novou budovu, v které provozoval hotel známý pod jménem „Hotel Ritz“. Ten později věnoval legionářům jako rekreační středisko. Roku 1936 kapitán Voska začal organizovat humanitární pomoc pro Španělsko, kde vypukla vzpoura proti nové vládě vyšlé z parlamentních voleb. Také začal vydávat nový časopis *Španělsko*.

Na počátku nacistické okupace Voska se svou rodinou uprchl do Spojených států. Tam pomáhal získávat lidi do nově se tvořící americké výzvědné služby OSS. On sám se uplatnil v Úřadu pro válečné informace (OWI). V tomto úřadu byl pověřen vykonáváním špionáže. Roku 1943 byl vyslán do Istanbulu, odkud navázal spojení se Slovenskem a s protektorátem. Pracoval tam dva roky.

Po válce se Voska opět navrátil do Prahy a jako sedmdesátiletý se opět pustil do podnikání a do společenského života. Znovu se ujal vedení společnosti Underwood na dovoz a servis amerických psacích strojů, kterou po dobu jeho nepřítomnosti řídil Jan Juráš. Po roce 1948 byl novou vládnoucí mocí považován za nebezpečného vyzvědače a v roce 1950 zatčen StB. Zanedlouho byly zatčeny

E. V. Voska jako třidvacetiletý (foto sbírka (AR) ČMS)

i jeho tři dcery. On sám byl obviněn ze špionáže ve prospěch USA. Jeho jméno figurovalo v procesu s Rudolfem Slánským, tehdeším generálním tajemníkem ÚV KSČ. Po čtyřech letech vyšetřovací vazby odsoudili Emanuela Vosku na deset let žaláře. Do vězení mu nesměli příbuzní posílat ani balíčky s potravinami. Již hodně starý Voska byl více nemocný než zdravý, proto rodina žádala o jeho propuštění. Žádost byla zamítnuta s odůvodněním, že vězeň nebyl dostatečně převychován. Teprve začátkem roku 1960 mu byl trest ze zdravotních důvodů na šest měsíců přerušen. Dva měsíce poté kapitán Emanuel Voska 1. dubna umírá doma mezi svými blízkými.

Ačkoliv minulý režim Emanuela Vosku za jeho politickou činnost odsoudil, dostalo se mu za jeho života i poté mnoha uznání, a to nejen za jeho záslužnou práci pro stát, ale i působení ve společnosti. V roce 1933 již byl čestným členem kutnohorského Archeologického sboru Vocel, kterému věnoval své osobní spisy, (korespondenci, fotografie atd.) pro výstavu „Památník odboje z r. 1914-1918“. Stejnou poctu získal i v roce 1935, kdy byl u příležitosti svých šedesátých narozenin jmenován čestným občanem města Kutné Hory. Naposledy za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva byl Emanuelu Viktoru Voskovi z rozhodnutí prezidenta České republiky Václava Havla ze dne 28. října 1998 udělen dokonce Řád T. G. Masaryka III. třídy in memoriam.

Kateřina Vobořilová

Zahajovací projev starosty města Kutné Hory Ivo Šalátka

Vážení pánové, milí hosté,

již po sedmnácté otevíráme třídní literární festival, věnovaný jedné z nejvýraznějších kutnohorských osobností první poloviny minulého století - Jiřímu Ortenovi. Básník se tak symbolicky opět vrací do svého rodného města, jehož atmosféra i rodinné zázemí jej ovlivnilo na celý - žel tak krátký život. Zdá se téměř neuvěřitelné, co Ortenovo dílo, ohraničené pouhými dvaadvaceti lety básnickova života, znamenalo nejen pro jeho současníky, ale hlavně následující generace, vstupující do života v době, kdy jméno Jiří Orten bylo již pouhou vzpomínkou, zachovanou v řadě jeho literárních děl nejen poetických, ale i prozaických. Výrazná humánnost Ortenovy tvorby, která se rozvíjela v té nejkritičtější době naší novodobé historie, ostře kontrastovala s tragikou tehdejší současnosti a stejně tak s povýšenou omezeností vládců Československa v období 50. let minulého století. Jeho poezie však vždy zůstávala srdeční záležitostí všech, kdo hledali v životě víc než jen prvoplánová hesla či zjednodušený pohled na dění kolem sebe. Orten byl - a je i dnes - symbolem hlubokého a čistého lidství, které se nedá spoutat do planých hesel a účelového veršování. Byl a zůstává člověkem s vysokým morálním kreditem, který teprve současná doba dokáže plně ocenit a zhodnotit. Dokladem toho je právě ortenovský festival, jehož základy byly položeny po roce 1989.

Uplynulých šestnáct ročníků prokázalo neoprávněnost obav, že ortenovské téma se již vyčerpalo, že již nelze přijít s ničím novým a že vše, co mohlo a mělo být řečeno, již řečeno bylo. Program letošního ročníku tyto úvahy zcela vylučuje, naopak potvrzuje, že dané téma může mít mnoho podob dosud netušených. Že symbolický most spojující Ortenův odkaz s naší současností lze překlenout s respektem nejen k historii, ale i ke kulturnímu citění našich současníků. Dokladem toho je v první řadě soutěž mladých básníků, která je řadu let nedílnou součástí ortenovského festivalu. Nikoliv náhodou se v programu festivalu objevuje pořad věnovaný Karlu Hynku Máchovi a nikoliv náhodou se v sobotním festivalovém programu objevuje recitál přední osobnosti světových operních scén paní Soni Červené. Bohatá a pestrá nabídka pořadů, které pro nás organizátoři XVII. ročníku festivalu Ortenova Kutná Hora připravili, je nejen výsledkem pečlivé práce organizačního výboru, ale také dokladem respektu k charakteru Ortenova díla i k neopakovatelné atmosféře jeho rodného města.

Jsem upřímně rád, že letos poprvé se do míst, kde se budeme scházet s jednotlivými programy, zapojuje také Galerie Středočeského kraje v kutnohorské Jezuitské koleji. Je to více než symbolické propojení s Ortenovými verši „...*tudy jde cesta vzhůru, na Barboru.*“ Již tradičně se místem dalších setkávání stane Základní umělecká škola, kutnohorské Gymnázium Jiřího Ortena, klub Česká 1 a konečně i celé město při již tradiční noční procházce Kutnou Horou.

Dovolte mi, abych všem, kdo se na přípravě letošního ročníku Ortenova Kutné Hory podíleli, upřímně poděkoval a abych vyjádřil dík také těm, kdo přispěli finančními prostředky k jeho programovému zajištění a vám, kdo se budete v následujících dnech a hodinách setkávat se současnou podobou odkazu Jiřího Ortena popřál hluboké a nezapomenutelné zážitky.

Tímto prohlašuji XVII. ročník festivalu Ortenova Kutná Hora za zahájený.

Na návsi je převeselo... (Monolog herečky Růženy Merunkové)

Když jsem byla malá, tak moje maminka měla cukrárnu a já se tam vždycky na pultě předváděla a na požádání zákazníků zpívala svým dětským hláskem Noční motýl v lásce znamená... A pak moje touha po divadle a poezii rostla dál, až jsem dospěla k Wolkerovi a Bezručovi, k Baladě o nenarozeném dítěti a k Maryšce Magdonové. Ve čtrnácti letech jsem doslova hltala Wolkeru, byla jsem do něho úplně zamilovaná. Když jsem recitovala jeho básně, tak jsem měla pocit, že je žiju. Pak se přidali Seifert a Neruda... Písně kosmické, Zpěvy páteční. Učila jsem se jejich básně zpaměti, protože jsem měla úžasnou paměť. Já se nikdy nemusela učit role, všechny jsem se naučila na zkouškách. A pokud jde o můj hlas? Možná se můj tón trochu zabarvil, ztemněl, ale možná jsem měla dřív jasnější hlas. Ještě dnes mne v rozhlasu nemohou obsazovat do starších postav, a když hraju osmdesátiletou ženu, tak to musím trochu nahrát. Dát jít do dechu anebo naopak, když se jedná o stařenku, mluvit tenkým hláskem, ale v rytmu řeči. Nesmí to být taková palba, jak normálně mluvím.

V rozhlasu jsem poprvé pracovala koncem studií na DAMU, a sice s panem Lubomírem Dorůžkou, který mne a Jirku Zahajského pozval, abychom četli komentář k cyklu o jazzu. Já mám jazz ráda, zejména swing. My jsme tam přišli úplně nepopsaní a jen nám ukázali, kam budeme mluvit. Pak jsem v pražském rozhlasu nějaký čas nic nedělala, protože jsem odešla do pardubického divadla. Ale tam bylo báječné studio, kde jsme natáčeli krásné hry s Alexejem Gsöllhoferem a Karlem Urbánkem. A protože hry vysílali i tady v Praze, tak mi pan režisér Horčíčka, Červinka i další říkali, že mne v nahrávkách slyšeli, a že je zaujal můj hlas.

Pan redaktor Ota Nutz asi před deseti lety připravil pořad, který se jmenoval Znáte ho? ... a posluchač měl podle hlasu určit, o koho se jedná. Mělo to být živé vysílání, ale já onemocněla a nemohla do rozhlasu přijít. Tak za mne zaskočil můj muž, herec Miloš Hlavica, a to bylo moc hezké. Pan Nutz zjistil, kolik jsem natočila rolí a ono jich bylo snad přes dva tisíce! Když jsem mu říkala: „Vždyť to není možné!“; tak odpověděl:

„Růženko, to byste se divila!“ Totéž se stalo, když jsme připravovali v televizi Úsměvy, scénárista a režisér Gustav Oplustil přinesl soupis rolí a já jen žasla. Oni vybírali z pohádek a inscenací... Třeba režiséra Bělky, se kterým jsem v televizi natočila Chvilky poezie, ale i jiné literární pořady.

V rozhlasu jsem často natáčela s režisérem Horčíčkou, anglickou a francouzskou poezií a výročí básníků. Kdybych se měla zamyslet nad tím, kdo z autorů je mi nejbližší, tak bych řekla, že jsou to čeští básníci - Neruda, Seifert, Halas... Naše paní Božena Němcová... Možná, že to nějak souvisí s dětstvím a že má láska k poezii se mnou rostla už od bačkůrek.

Když mám mluvit o režisérce Haně Kofránkové, která se mnou a Jiřím Suchým z Tábora nastudovala Černou hodinu Hany Žantovské, tak musím přiznat, že si před ní někdy připadám jako studentka DAMU, co na ni zírá s otevřenou pusou a čeká, co paní režisérka řekne. Ona slyší, vnímá a já mám pocit, že jsme na jedné frekvenci. Když něco poznamená, tak řeknu: „Ano!“ Není to jenom mou důvěrou k ní, ale také stejným

názorem na věc. Hana cítí poezii – a nejen poezii – tak, jak ji cítím já a navíc umí vše pojmenovat. Kdybych já měla říct, co je poezie, tak bych řekla, že je to něco jako nutnost, něco, co patří k životu nebo něco, co má určitý řád a ve zkratce vyjadřuje vše.

Do Kutné Hory jsme jezdili na zájezdy s pardubickým divadlem, ale na Ortenově festivalu jsem byla poprvé a atmosféra tady byla úžasná. Nejdřív jsem měla obavy, že lidé neprijdou, ale přišli, poslouchali a byli ohromně pozorní. Obdobný zážitek jsem měla v Poděbradech, kde jsem dostala Křišťálovou růži za celoživotní dílo. Když jsem vybírala, co bych měla přednést, tak jsem si řekla: „Co, Merunková, uděláš to, co máš ráda a co jsi dělala po celý život.“ Jako základ jsem si určila čtyři roční období - jaro, léto, podzim zima - a zařadila Seifertovu Jarní, Žně, Nerudův Podziměk... a na závěr Nerudovu Baladu o polce. Všechno jsem uměla zpaměti. Já snad i na smrtelném loži budu recitovat: „Na návsí je převeselo.“

Připravila Marie Valtrová

Byl bych rád... (Rozhovor s Jiřím Suchým z Tábora)

Proč se jmenujete Jiří Suchý z Tábora?

Já jsem si tak začal říkat na gymnáziu, dodnes se mne to drží a mám to rád.

Poznal jste se s Jiřím Suchým?

Viděli jsme se, zdravili jsme se, on se byl podívat na jednom našem představení v Praze. Víc jsme toho nestihli, ale zveme ho na další představení a doufáme, že si víc popovídáme.

A jak jste si rozuměli?

Jen jsme se pozdravili, takže nic osobního to nebylo.

Já jsem vás zažila v Knihovně Václava Havla. Jak jste se dostal k Václavu Havlovi?

Martin C. Putna, který vede Knihovnu Václava Havla, připravoval projekt Jaro s šestatřicátníky a potřeboval ke každému básníkovi mladší alter ego, které mu bude číst rannou tvorbu za přítomnosti básníka. A byl se podívat na představení Markéta, dcera Lazarova u nás v DISKu a tam si pro tento účel vybral mne a Marii Štípkovou. Marie četla Violu Fischerovou a Věru Linhartovou a já jsem četl s Jiřím Kuběnou, Václavem Havlem a panem Harapesem, který zastupoval Josefa Topola.

S panem prezidentem jste si rozuměli, jak jsem viděla..?

Bylo to krátké a on měl kolem spoustu lidí, takže jsme spolu zase tolik osobního kontaktu nemohli mít, ale před tím jsme se sešli, abychom si ke čtení něco řekli, a to bylo velice příjemné. A pro mne to byla velká pocta.

Co vám utkvělo z toho setkání?

Jeho klid, soustředění a pohoda. On se nebral vážně a dokázal si dělat legraci sám ze sebe. Tak to bylo pěkné.

Vy máte k poezii blízko...?

Mám. Po celý život, i když není dlouhý, se věnuji recitaci, četbě a mám ji rád.

A kdy vstoupila do vašeho života Hana Kofránková?

Ve druhém ročníku DAMU, kdy jsme měli takový dvousemestrální nebo semestrální předmět, a to byl umělecký přednes, který paní Kofránková jako pedagožka vede. Takže tam jsme se potkali a dodnes mám možnost se s ní vidat.

Kdo je vaším osobním básníkem? Koho máte rád?

Básníků, které mám rád, je hodně. Za mnohé další Jesenin, Orten, se kterým jsem se setkal už dřív. Nevím toho o něm moc, ale jeho básně jsem recitoval na základní i střední škole. Takových básníků bylo ovšem víc.

Teď máte před sebou večer o Haně Žantovské. Jak na vás působí?

Pořad vypadá moc krásně. Když jsem si poprvé přečetl její texty, tak na mne působily velice dobrým dojmem. Scénář drží pevně pohromadě a mně se na něm líbí to, že je mnohostranný. Tedy, že se nejedná jen o její básně, ale i prózu, vzpomínky, překlady...

A myslíte si, že i pro příště budete naším Jiřím Ortenem?

Byl bych rád.

Ptala se Marie Valtrová

Jiří Suchý z Tábora (foto M. Radoměřský)

Přijďte a probud'te...

Literární festival Ortenova Kutná Hora má již svou dlouhou a bohatou tradici. Poprvé se konal v roce 1993. Od samého počátku probíhá vždy na počátku září. Proč? Jiří Orten, jehož jméno festival nese, se narodil 30. srpna 1919 a zemřel 1. září 1941. Pokud tedy první organizátoři chtěli vzdát poctu tomuto největšímu kutnohorskému básníku 20. století, tak se jim to právě termínem festivalu stoprocentně povedlo. Jestli jste již měli možnost se festivalu účastnit, mnozí jste si možná i tak trochu uvědomili přítomnost samotného básníka mezi vámi. Jak je to možné? Odpověď není složitá. Když se v rámci festivalu projdete spolu s průvodcem, panem MUDr. B. Procházkou noční Kutnou Horou, všichni pospolu si u Svatého Jakuba budete spolu s Ortenem říkat: „*Běž po špičkách. Hleď, jak se kloní, neb je mu smutno z výšky té. A umí zvonit? Tolik zvoní...*“ (Jiří Orten, *Mé město*, 1940).

A nejen Svatý Jakub zvoní, celé město od pátku do neděle žije festivalem. Každý účastník má k dispozici bohatý výběr kulturních akcí, ale také jen příjemných setkání a posezení v kutnohorských objektech a kavárničkách.

Organizátorem festivalu je Klub rodáků a přátel Kutné Hory. Součástí festivalu je i literární soutěž pro mladé básníky, kteří dosud své verše nepublikovali a kteří nepřesáhli věk 22 let. Tradicí této literární soutěže je v sobotu dopoledne setkání poroty s mladými autory – autorské čtení básní. Tato autorská čtení mají také své pevné místo a čas, stejně jako ostatní festivalové akce. Letos již popáté proběhlo v budově kutnohorského gymnázia, které nese jméno Jiřího Ortena. Mladí účastníci festivalu přijíždějí v pátek v podvečer skutečně ze všech koutů České republiky. To mimo jiné svědčí i o popularitě festivalu.

Jaká témata si mladí lidé k básnickému zpracování vybírají? Odpověď vůbec není jednoduchá. Pokud byste byli členy poroty a měli možnost přečíst všechny zaslané verše, zjistili byste, že dnešní mladí lidé se nebojí žádného tématu. Úkolem poroty bylo vybrat ty nejlepší. Aby se ostatním zúčastněným splnil sen poprvé publikovat, jsou tady letošní již sedmnácté *Názvuky*. A u těch vám přeji krásné počtení.

Dana Vepřková

Dagmar Pokorná: Pohlednice jinam

(nar. 1.5.1991, 3. místo)

staříci z pražských předměstí
netráví večery u televizi
a jejich domy jsou i jinak
dost tiché
(ne v neděli – dupání vnoučat)

pečou každý den bublaniny
a potom si jdou tajně
zakouřit na terasu
kde řeší
že za minula tolik bezdomovců nebylo
a cikáni do Letňan přišli až s Husákem

staříci z pražských předměstí
si stěžují že Praha není prohozená
(ačkoliv v novinách se píše že je)
i v době kdy už všechno
roztálo

Kristýna Sedláková: Moje Paříž

(nar. 11.9.1988, 3. místo)

(věnováno Sáře)

Nikdy jsem nebyla v Paříži
ale nechávám si o ní zdát
ve vlaku a někdy taky
nad nedělním obědem

Moje Paříž je starý
oprýskaný flašinet

se zbytky červeného
a zlatého laku
Voní po rybách
artyčoku

a noviny tu podávají s čokoládou
jako palačinky

Pařížské dívky
mluví málo
Když přemýšlejí
roztomile se koušou do spodního rtu
Každá má ve vlasech perleťovou sponku
a mluví potichu
rozvázně

Pařížští chlapi
voní levandulí
Nosí košile
s rozepnutým knoflíčkem u krku
čtou poezii
a dlaně mají zvlášť po ránu
ebenové

Moje Paříž je celá
ze staré fotky
časem vybělené
s utrnutým rožkem
S Eiffelovkou hrdě vzpřímenou
balancuje na rozbitém kole
řídítka omotaná
červenou páskou

A vzduch podél Seiny prý navíc dělá dobře
na srdce

O setkání psaného slova s mluveným

(Rozhovor s Věrou Slunéčkovou)

Kdo vlastně jste? Herečka, básnířka, písničkářka, pedagožka? Co je vám nejbližší?

Myslím, že nejbližší je mi pedagožka. Ale na druhou stranu, kdybych sama nerecitovala nebo nezpívala a nehrála, tak bych vlastně neměla co učit.

Můžete mi trochu popsat svůj vývoj, jak to všechno začalo?

Když o tom někomu vyprávím, tak mi nevěří, protože jsem snad jediná – aspoň lidé to říkají – kdo na herectví jít nechtěl. Bránila jsem se rodičům, kteří mi vybrali hereckou dráhu, měli dojem, že je to pro mne to pravé a já jsem chtěla být veterinářkou.

A proč vaši rodiče lpěli tak na této profesi?

Lpěli na tom, protože měli mylné představy o tom, co tato profese obnáší. Mysleli si, že tím, že napodobuji doma učitele a mám komediální talent, tak je samo o sobě předurčením pro tuto profesi. A určitě mi přáli to nejlepší, proto mne přihlásili na školu.

Takže vy jste vystudovala dramatické oddělení pražské konzervatoře?

Ano. Tehdy mi rodiče sehnali dobrou přípravu, takže jsem asi rok a půl studovala monology a básně a pohyb. Dělať jsem zkoušky na konzervatoř, přijali mě a vystudovala jsem hudebně-dramatický obor, ale už v pátém ročníku jsem věděla, že herečkou v nějakém divadle, v angažmá, nebudu. Zajímala jsem se o to, co bych mohla dělat dál, protože studium samotné mne bavilo. Ráda jsem zpívala, pohyb mne bavil, všechno mne bavilo, jen jsem věděla, že herecká dráha v pravém slova smyslu pro mne nebude. Hledala jsem další možnosti a tehdy se otevírala katedra výchovné dramatiky na DAMU, kam jsem se přihlásila. S přípravou mi pomohla mi paní Soňa Pavelková, která tehdy na konzervatoři učila pedagogiku. A tak jsem zároveň se šestým ročníkem na konzervatoři začala studovat první ročník na DAMU. A takhle jsem prolнула má směřování.

Na mne děláte dost velký dojem introverta, jak se taková skutečnost snáší s herectvím?

Někdy se moje povaha snáší s herectvím dost dobře. Znáám dost herců – introvertů, kteří když přijdou na jeviště, jsou schopni vyjádřit všechno, co mají v sobě. Ale ve svém soukromém životě jsou uzavření. Myslím, že skutečnost, že je někdo introvert ještě nemusí znamenat, že by nemohl být hercem. Jak říkám, já jsem si vlastně hereckou dráhu nevybrala a také nejdu po typické herecké dráze.

A jak to tedy bylo s pedagogickou činností?

Už při studiu výchovné dramatiky na DAMU jsem začala učit, bylo mi asi dvacet let a od té doby učím pořád někde něco... Začínala jsem na Základní umělecké škole ve Štítného ulici na Žižkově, tam jsem učila dva roky. To jsem měla vlastně jako povinnou praxi při DAMU. Potom jsem měla nějakou dobu pauzu, protože jsem byla na mateřské dovolené a věnovala se naplno svému dítěti. A hned po mateřské dovolené jsem nastoupila na pražskou Konzervatoř a tam jsem učila sedm let jevištní mluvu. A pedagogiku a předměty, týkající se dramatické výchovy. Po sedmi letech jsem potřebovala změnu, protože jsem zjistila, že učit jen jevištní mluvu je mi málo, a že mne baví dávat dohromady představení. Měla jsem za sebou už několik režii a bavilo mne to, a tak jsem hledala, co

bych mohla dělat dál a vlastně jsem se vrátila k učení na základní umělecké škole. Kromě toho učím na Literární akademii Josefa Škvoreckého rétoriku a z vlastních dramatických prací jsem připravila večer pro Violu.

Mladí lidé, co s vámi byli v Kutné Hoře, byli ze základní umělecké školy?

Ano, byli ze Základní umělecké školy Lounských, to je mezi Pražského povstání a Vyšehradem, kde teď učím.

Kolikrát jste vlastně připravovala večer mladých básníků v Kutné Hoře?

Asi čtyřikrát nebo pětkrát, to opravdu nevím. Myslím, že mne oslovil pan Alfred Strojček, se kterým jsme se znali z nějakých melodramů. Tehdy jsem připravovala večery z vítězných prací s konzervatoristy. Pak jste mne oslovili ještě několikrát, ale já neměla mladé lidi, za kterými bych si stála a mohla je uvést před publikum. Už trochu profesionálně nebo abych se za ně nemusela stydět. Tentokrát jsem měla k dispozici šest nebo sedm šestnácti nebo sedmnáctiletých lidí, a tak jsem si říkala, jak toho využít. A napadl mne jednoduchý princip, že každý oceněný bude mít svého interpreta. Tedy, že se nebudeme střídat, ale každý bude stát za jedním z básníků.

A oni jsou navíc muzikanti...

A protože jsou i muzikanti, tak se pokouším využít všechno, co se nabízí.

Jak se jmenuje ta dívka, co hrála na saxofon?

Jmenuje se Eliška Jansová, hraje na saxofon, na klarinet, asi rok na klavír, tančí, začíná sólově zpívat a je múzicky velmi nadaná. Jinak studuje matematicko-fyzikální gymnázium. Je skvělá. A ten chlapec, co hrál na klavír, se jmenuje Jakub Borovanský, a na klavír hraje třetím rokem.

Dáváte do pořadu automaticky všechny oceněné texty?

Také to má svůj vývoj. Nedávám tam automaticky všechny texty, záleží na tom, s kým spolupracuji a co se v tom roce urodí. Když jsme připravovali večery vítězných prací s kytaristou, panem prof. Jaroslavem Novákem, tak jsme se pokoušeli najít nějaký text ke zhudebnění, abychom mohli zpívat a většinou se našel mezi neoceněnými pracemi. Protože písňový text potřebuje něco jiného, pravidelnost, rytmus, a to třeba zrovna oceněné práce nemají. A letos jsem přímo reagovala na požadavek, aby tam bylo alespoň něco z těch oceněných prací a ono jich bylo tolik, že už se mi tam ani žádná jiná nevešla. Kromě toho jsem k sobě letos neměla partnera, který by texty zhudebnil. Některé z dřívějších věcí jsem zhudebňovala sama, ale letos tam byly děti, které hrály.

Cítíte rozdíl mezi texty jednotlivých ročníků? Mně se totiž zdá letošní poezie diametrálně odlišná od předchozích ročníků, kdy to byla čistá lyrika. Kdežto tady se autoři přiblížili víc politice, veřejnému životu...

Já měla dojem, že se to střídá. Dokonce jsme jeden ročník končili písní Jde generace naše mladá, a byl to takový apel. Ten ročník byl úderný. Pak následoval rok lyrický, takže bylo těžké najít něco živějšího a letos mi přišlo jako by se autoři vyjadřovali nejen ke svým osobním pocitům, ale ke všemu, co se děje kolem nich. Jako kdyby vystupovali ze sebe ven.

Při pohledu na vás a na to, co se dělo na jevišti, jsem měla

dojem jako by se vracela generace Josefa Škvoreckého – oblečením, hudbou, celkovým projevem...

Tahle souvislost mne vůbec nenapadla, to opravdu nevím.

A jak je to s vaší knihou?

Knihu jsem vydala v malém nákladu a rozdala mezi své přátele. Poslední výtisk jsem dala předloni jednomu mladému muži, který mne prosil, abych mu knížku dala pro jeho přítelkyni k Vánocům. A tak jsem mu ji dala. Jsou to básně a jedna dramatická, dialogizovaná báseň. První část se jmenuje Spiknutí proti nikomu, a to jsou básně věnované synkovi; potom následuje Všem mým dědečkům, a to je rozhovor vnučky s dědečkem o smrti a třetí se jmenuje Šachy, kterou bych už nechtěla znovu publikovat. Zkousím tam pracovat s rýmem a je to taková dlouhá báseň.

Vy spolupracujete s rozhlasem?

Já už teď v rozhlasě vlastně moc nedělám, protože to nemohu časově skloubit s učením. Možná jsem byla navázaná na starší generaci režisérů, kteří už nežijí jako byl pan režisér Horčíčka, Henke, Melč, Červinka. Hodně jsem dělala s paní režisérkou Kofránkovou, se kterou pokračuji dál na Šrámkově Sobotce. Kontakty mám, ale ta doba, kdy jsem byla často v rozhlasě, se už završila. Navíc jsem byla výrazně obsazována, třeba panem režisérem Weinlichem, do rolí princezen. Křehké bytosti. A ono to časem omrzí.

Čím je pro vás mluvené slovo?

Mluvené slovo je pro mne napojením na myšlení lidí, které mne zajímá. Ve chvíli, kdy je mi text zprostředkován mluveným slovem, tak vnímám spoustu dalších barev, které bych při čtení nepostřehla.

Co je pro vás při práci s mladými lidmi nejdůležitější?

Nejdůležitější je, když mám pocit, že má práce nějaký smysl také pro mne. Vlastně to byl jeden z důvodů, proč jsem odešla z Konzervatoře, kde jsem postrádala jasné vědomí smyslu. Mezi patnácti lidmi se určitá část chtěla opravdu věnovat herectví a také se pak dál věnovala, ale pak tam byla velká část lidí, u kterých bylo jasné, že dál herectví dělat nebudou a potřebují jen maturitu. A najednou jsem měla pocit, že je to ztráta času. Zatímco na základní umělecké škole vím, že tam chodí děti od sedmi do dvaceti let, a že je to baví. Cítím, že nacházejí něco pro sebe, a to mne obohacuje.

Řekněte mi něco víc o tom, jak jste se svými žáky mluvila o přípravě poezie?

Moji studenti se ptali: A co když to řekneme tak, jak to autor nemyslel. On to psal s nějakým záměrem, měl nějaké své před-

Věra Slunéčková (foto M. Radoměřský)

stavy a my to třeba řekneme tak, že s tím nebude spokojen. A tak jsme se bavili o tom, že právě tohle je setkání psaného slova a mluveného projevu, kdy text nějak pochopí, něco z něj vyčtou, ale zároveň k němu přidají něco ze sebe. Anebo se může stát, že text přečtou jinak, než to autor myslel. Jenže s tím se musí vypořádat především autor sám, protože ve chvíli, kdy pustí báseň do světa, žije už svým vlastním životem.

Líbilo se vašim studentům v Kutné Hoře?

Líbilo. A měli velkou radost, že se potkali se svými autory. Oni na ně úplně cíhali a běželi se podívat, který z autorů byl ten jejich, a pak se s nimi kontaktovali. A ještě cestou ve vlaku mi o tom vyprávěli a byli jejich setkání plní.

Ptala se Marie Valtrová

Stýskání zakázáno

(Kousek mého divadelního děje-spisu a země-spisu)

(1948) Ve svém stýskání jsem se ještě silněji upnula k divadlu. Pěst na oko byla s okamžitou platností zakázána. Werich zachránil divadlo před zavřením slibem, že během jednoho týdne uvedeme nový muzikál *Divotvorný hrnec*. Bylo to dřív, než se původně plánovalo, zkušeli jsme ve dne v noci. Premiéra měla obrovský, skoro nebezpečný úspěch. Moje píseň Jakpak je dnes u nás doma? Mě rychle proslavila a vynesla mi koncerty s Karlem Vlachem a rozhlasové estrády s Vladimírem Dvořákem. *Divotvorný hrnec* jsme hráli den-

ně, v sobotu a v neděli dvakrát. Pondělí bylo volné. Divadlo bylo neustále vyprodáno, moje „volné“ pondělky rovněž, pro koncerty, zájezdy, kabarety.

Byla jsem nucena stát na vlastních nohou a vydělávat si na živobytí. Můj kalendář byl zaplněn do posledního místečka. A přece jsem nevzdala svůj sen o operní budoucnosti. Tím, že jsem denně stála na jevišti a zpívala, můj hlas zesílil a jeho rozsah se rozšířil. Profesor Rosner, ke kterému jsem pravidelně docházela, bděl, abych neublížila ani hlasu, ani umělecké pověsti. ***

V listopadu zatkli mou matku. Po gestapu i komunistická StB. Její stopa vedla Bartolomějskou na Pankrác. Víc jsem se nedopátrala.

Asi po dvou týdnech hledání a nejistoty mi telefonoval mladý student medicíny Jiří Filoun, syn bývalého pianisty z Červené sedmy. Až se zajíkal, když mi říkal, že na pitevně snad měli mrtvé tělo mé matky. Dlouho mi trvalo, než jsem pochopila. Patologický ústav na Karlově! Jela tam se mnou Eva, v takových chvílích byla vždycky zdatnější než já. Pamatuji si na každý detail, na vysokou halu, na veliký kříž s dobrácky se šklebícím, rozpaženým Kristem, pod kterým jsme čekaly na muže jménem Pánek, který přivezl rouškou pokrytý vozík, na naše napětí a hrůzu, když odkrýval obličej. Byla to ona!!! Zapadlé oči, bledá, ale stále ještě krásná, jako by usmířená. Z jednoho oka vytekla slza.

„Ještě, že jste dneska přišly. Kdybyse nebyl nikdo přihlásil, byla by zítra šla do společného hrobu v Ďáblicích,“ řekl pan Pánek a na jeho tváři se objevil dobrácky se šklebící úsměv. Vypadal jak ten Kristus, jen nerozpažil. ***

Jelikož bylo zapotřebí úmrtního listu, vypravila jsem se do jámy Ilové, na Pankrác. Když jsem se konečně dostala do kompetentní kanceláře, bylo mi řečeno, že spáchala sebevraždu.

„Jak?“

„Otrávila se.“

„Kde vzala jed?“

„Měla ho v kabelce.“

„To si směla ponechat kabelku?“

„Směla si ponechat všechno.“

„Mohu si odnést její věci?“

„Soudružko, na vašem místě bych se tolik neptal. Prokázali jsme jí připravovaný útěk za hranice.“

Tak zněl ortel smrti nad mou matkou. ***

Dostala jsem, asi nedopatřením, dva rozdílné úmrtní listy: vězeňský lékař uvedl jako příčinu smrti požití jedu, patolog zápal plic. Nemělo smysl dále pátrat. Ale jsem si naprosto jistá: moje

matka za hranice utéci nechtěla a sebevraždu nespáchala.

Pochovaly jsme maminku ve vší tichosti do rodinné hrobky na Vyšehradě, vedle jejího muže Karla. Od jeho smrti přešlo deset let. Pro ni deset let pekla a očistce. ***

Propadla jsem do jakési duševní jámy, takže mnou ani neotřásl telefonní anonym: „Paní, chcete koupit prsten, který měla na ruce vaše matka, když byla zatčena?“ - „Ano, chci. Je to ten smaragd?“ - „Ano, stál by...“ - „Kdo mi zaručí, že jste ten kámen nevyměnili?“ - „Helejte, paní, jestli ho chcete, tak mějte peníze připravený.“

Prsten jsem vykoupila za nehoráznou cenu od neznámé ženy, která mne oslovila na ulici, když jsem v noci vycházela z divadla. Nosím ho nerada. Ale odloučit se od něj nemohu. *** Další rána nedala na sebe dlouho čekat. Revoluční odborové hnutí svazu zaměstnanců umělecké a kulturní služby rozhodlo:

13. říjen 1948

Po prozkoumání nového materiálu ve věci herečky a zpěvačky Soni Červené bylo rozhodnuto, aby jmenovaná byla s okamžitou platností distancována ze vší divadelní, filmové a rozhlasové činnosti.

S okamžitou platností se zbořil můj svět. Káča Maršálková musela být přeobsazena náhradnicí.

Jan Werich si mě pozval do své kanceláře. „Mohl bych vám pomoci k útěku, chcete?“, zeptal se mě vážně. Uvědomila jsem si, jakou má ve mne důvěru, když se nebojí mi něco takového nabídnout. „Děkuju vám, ale nemám proč utíkat!“ - „To jsem od vás chtěl slyšet.“ Dopodrobna se mě na všechno vyptal a pak vytáhl za mne do boje. Během týdne se mu podařilo očistit mě ode všech pomluv a odvrátit ode mne zlé živly.

Když jsem zase stála na jevišti, pochopila jsem, co pro mne divadlo znamená, že nemohu a nechci bez divadla žít, a že si je už nikdy a nikým nedám brát. Divadlo se mi stalo rodinou, domovem, vším. *** (Publikováno s laskavým svolením autorky Soni Červené, poskytnutým Marii Valtrové).

Soňa Červená

Paní Soňa Červená, operní pěvkyně a herečka, při svém slavnostním koncertu na Ortenově Kutné Hoře 11. září v Jezuitské koleji (foto M. Radoměřský)

O Ortenově Kutné Hoře zblízka

(Rozhovor s MUDr. Jiřím Plačkem, předsesou festivalového výboru OKH)

Před nedávnem jsem se dozvěděla, že jste se účastnil expedice Lambaréné. Může mi o tom něco říci?

Já to považuji za záležitost, která je tak daleko, že se mi někdy zdá jako by to ani nebyla pravda. Nicméně byla a bylo to úžasné, bylo to nesmírně poučné a zajímavé. Tři čtvrtě roku života vedeného takovým skoro až trampským způsobem, velice jednoduchým. Cíl naší cesty – nemocnice Alberta Schweitzera v Lambaréné – pro nás pro všechny zůstal jen literárním pojmem, neboť nás vláda republiky Gabun z politických důvodů nepustila na místo.

Takže jste tam jeli zbytečně?

Úplně zbytečně ne. My jsme chtěli naší cestou upozornit celý svět na symboliku a duchovní odkaz profesora Schweitzera, který byl už v té době tři roky po smrti. On zemřel v roce 1965 a my jsme tam jeli v roce 1968. Po Schweitzerově smrti se na jeho učení začalo trochu zapomínat, a tak se Petr Bartůněk rozhodl znovu přitáhnout pozornost světa. Současně jsme chtěli působit jako taková malá mírová expedice, protože v roce 1968 ve světě docházelo k různým válečným konfliktům, třeba mezi Izraelem a Egyptem nebo občanské válce v Nigérii a válce ve Vietnamu.

Vy jste byli tedy tak trochu poslové míru?

Tak trochu. Proto jsme také naplánovali trasu tak, že jsme nejeli nejkratší přímou cestou do Lambaréné, nýbrž jsme v Africe udělali velkou okružní cestu, při které jsme navštívili řadu afrických zemí. Tam jsme za pomoci tamějších zastupitelských úřadů a obchodních oddělení propagovali i některé československé výrobky. Pořádali jsme třeba předváděcí jízdy našeho automobilu v terénu a na základě toho přišlo kopřivnické Tatře několik objednávek, například ze Súdánu.

Jak jste řešili jazykovou bariéru?

Pokud jde o mne, přiznám se, že nejsem jazykově vybaven. Ale byl s námi jeden z kolegů – Luboš Kropáček, který absolvoval orientalistiku na filosofické fakultě a zabývá se moderní historií islámu. Kromě toho ho lze považovat za jazykového fenoména, protože ovládá perfektně slovem i písmem osm řečí, nepočítaje češtinu. Mluví mimo jiné skvěle arabsky. Když jsme vystupovali v některých afrických zemích v televizi, tak za nás za všechny mluvil Luboš. Když jsme šli druhý den městem, tak ho zastavovali lidé, kteří ho poznali a vyjadřovali mu obrovský obdiv. Kromě toho mluví svahilsky a navíc je schopen ještě jedné věci, a sice libovolně překládat z kteréhokoliv jazyku do kteréhokoliv. Je univerzálním tlumočnickem.

Vidáte se ještě někdy?

Bylo nás osm, v současné době je nás už jenom pět. Jako první zemřel Josef Vavroušek, náš bývalý ministr životního prostředí v první polistopadové vládě, který zahynul v Nízkých Tatrách pod lavinou spolu se svou dcerou. Jako druhý zemřel doktor Kunc, který žil legálně v západním Německu a jako poslední novinář Petr Bárta, od jehož smrti uplynul necelý rok.

Já teď obrátím list a zeptám se, jak se z lékaře stane předseda festivalového výboru Ortenovy Kutné Hory?

Když jeden z mých nejlepších přátel, doktor Emanuel Růžička,

kterému jsme všichni říkali Mánek, umíral na zhoubnou chorobu, tak si mne pár dní před smrtí nechal zavolat a poprosil, abych převzal vedení Klubu rodáků. Obával se totiž, že by mohl Klub zaniknout. Zrovna tak mne prosil, abych nenechal zaniknout kulturní festival Ortenova Kutná Hora. Slíbil jsem a tento slib se snažím dodržovat, jak nejlépe mohu.

Kolik je to tedy let, co stojíte v čele festivalového výboru?

Už devátý rok.

A jaké jsou vaše pocity? Nemí to příliš velký úkol?

Já jsem se bál programové části, ale Mánek mne ujistil, že o to se postará Alfred Strejček. A měl pravdu. Samozřejmě, že Alfred sám by to asi nezvládl nebýt existence přípravného výboru, který se skládá z několika pracovitých lidí, co se podílejí na přípravě festivalu. Takže i když Alfred přináší určité nápady nebo navrhuje možnosti, co by mohlo být součástí programu v příštím roce, musíme všichni přiložit ruku k dílu. Já se na přípravě programu podílím málo, mým úkolem je spíš obstarat ekonomické zajištění...

Vy jste náš finančník...

To není pravda, finančníkem je Monika Trdličková.

Ale nicméně díky vám zdroj peněz nikdy nevysychá, protože zajišťujete sponzorské dary...

Ano, já musím nahrabat na hromádku a pak jako strýček skbrlík hlídat, aby se naše „bohatství“ zbytečně nerozhazovalo.

Vidím to jako obtížný úkol, mně by se něco takového nepovedlo.

V letošním roce máme jednu výhodu, protože se objevil nový generální sponzor, který na naše konto poslal značnou finanční částku. A to je částka, která pokrývá tak dvě třetiny rozpočtu festivalu.

Ale on se neobjevil sám, že? Objevil se za vašeho přispění?

No ano, já jsi uvědomil, že tady existuje velká firma, která prosperuje, a jejího ředitele osobně znám. A tak jsem za ním zašel, on byl velice vstřícný a řekl, že se kultura musí podporovat... A také to udělal.

Prozradíte, kdo je tím sponzorem?

Samozřejmě – je uveden na plakátech i na programech. Je to akciová společnost Silnice Holding Čáslav.

Jak se vám líbil sedmnáctý ročník Ortenovy Kutné Hory, který se blíží ke konci?

Byl jsem trochu nejistý ze situace, že jsme sobotní program nově přesunuli do prostor Galerie Středočeského kraje. Přece jen jsme se dostali do prostor, které jsme důvěrně neznali, takže mezi námi panovala určitá nervozita, ale myslím si, že dopadlo všechno dobře a spolupráce s galerií a jejím vedením byla výborná.

A pokud jde o program sám, je něco, co na Ortenově Kutné Hoře nejvíce oceňujete?

Řekl bych, že ve všech posluchačích zanechal hluboký dojem včerejší slavnostní koncert paní Soni Červené. A ve mně osobně vyvolal úžasný obdiv k této pěvkyni, která je ve svých pětáosmdesáti letech tak čilá, že se jí mnoho padesátníků nemůže rovnat. Jinak z minulých let (když se ohlédnou zpátky),

rád vzpomínám na koncert Jazzového orchestru Českého rozhlasu v čele s panem Kozlem. To byl jeden z ohromných zážitků i s tím, jak jej moderoval Alfred Strejček.

Alfred Strejček je vaší oporou?

Velikou. A když se nám ze zdravotních důvodů na dva roky omluvil, přestože festival existoval dál, Fred nám chyběl. A jeho moderování některých pořadů je nenahraditelné.

Jaký je kutnohorský posluchač a divák?

Myslím, že bych ho mohl obrazně přirovnat k mým pacientkám v ordinaci. Když se mne na ně někdo zeptá, tak říkám: „Ano, moje klientela zestárla zároveň se mnou.“ Já mám převahu

pacientek vyššího věku než mladých děvčat, zatímco moje kolegyně, s níž mám společnou ordinaci, je na tom přesně naopak. A já se domnívám, že také posluchačstvo Ortenovy Kutné Hory je z dobrých tří čtvrtin složeno z lidí vyšší věkové kategorie a poslední čtvrtinu tvoří mládež, která hledá přístup k našemu festivalu.

Co si přejete do budoucnosti?

Do budoucnosti si musíme přát, aby nám pánbůh zachoval zdraví a abychom mohli do konce letošního roku a v první polovině příštího roku připravit kvalitní program Ortenovy Kutné Hory na rok 2011.

Ptala se Marie Valtrová

Vzpomínka

V uplynulém roce jsme se rozloučili se třemi lidmi, kteří navštěvovali Ortenovu Kutnou Horu nebo se přímo na její existenci tvůrčím způsobem podíleli. Vzpomeňte si na ně spolu s námi: *Jana Koulová* (*25.4.1926 Praha †19.11.2009 Praha) - herečka, dcera architekta J. E. Kouly, manželka Oty Ornesta. Dlouholetá členka Městských divadel pražských (1954-87). Na festival do Kutné Hory jezdila pravidelně se svým mužem, později s dcerou Hanou a vnukem Davidem. Nenápadná dáma, k jejímž úspěchům patří herecké výkony ve filmu Jiřího Weisse *Uloupená hranice* nebo postava Hortensie v *Marceauově Vajíčku*, stála po boku svého muže i ve svízelné době jeho věznění. Kdyby to byla role jediná, byla by největší.

Vladimír Justl (*27.10.1928 Kladno †18.6.2010 Praha) - literární historik, editor, dlouholetý umělecký vedoucí poetické vinárny *Viola*, který stál u zrodu Ortenovy Kutné Hory jako člen poroty a iniciátor vydávání *Názvuků*. Dovolte mi malou osobní vzpomínku. Počátkem června tohoto roku jsem

navštívila pana dr. Justla v jeho bytě, abych mu vrátila první vydání básnické sbírky *Stoptime* Václava Hraběte. Přijal mne přátelsky a já mohla jako vždy obdivovat jeho byt plný knížek a obrázků. Ukázal mi na jeden z nich a zeptal se: „Kdo si myslíte, že je autorem?“ Nevěděla jsem. „Vladimír Vančura“. Povídat si s panem doktorem bylo potěšením. Když jsme se loučili, řekl mi: „Pozdravujte ode mne všechny přátele v Kutné Hoře!“ Slíbila jsem, že mu spolu s dalšími pošlu pohlednici. Ale tu pohlednici jsem už neposlala.

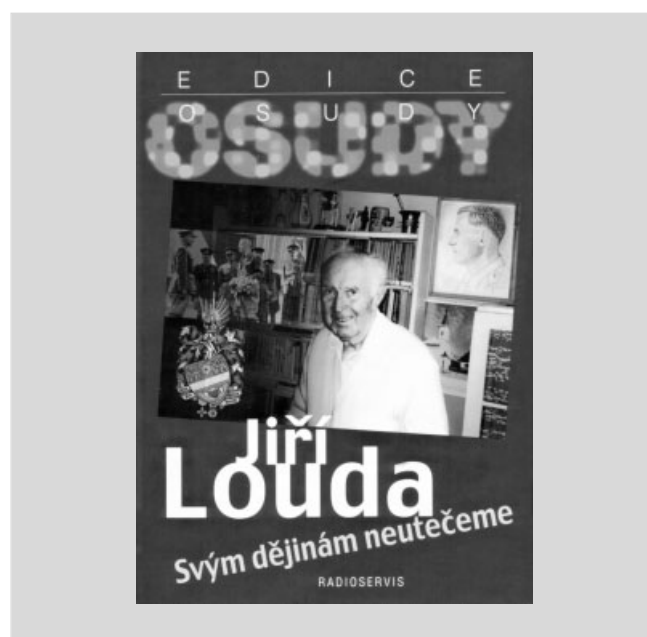
Rudolf Pellar (*18.2.1923 Púchov †24.9.2010 Praha) - herec, zpěvák, překladatel. Člen Městských divadel pražských (1960-91). Když v loňském roce vystoupil v Kutné Hoře s monodramatem *Jicchaka Bar-Josefa Šimon*, potěšil diváky vitalitou, s níž text přednesl. Obdivovali jsme jeho přednes šansonů, jeho hlas, kterým rozezvučel písně i mluvené slovo. Na jeho pohrbu zazněl potlesk. Co víc si mohl pan Rudolf Pellar jako herec přát?

Marie Valtrová

Jiří Louda: Svým dějinám neutěčeme

„Heslo, které mám ve svém znaku, je heslem britského dělostřelectva: Quo fas et gloria ducunt. - Kam vede právo a sláva. Dělostřelci chrání právo a jdou cestou slávy.“ Těmito slovy uvozuje kutnohorský rodák, čestný občan našeho města a čerstvý devadesátník plk. v. v. Jiří Louda, dr. h. c., svou knihu vzpomínek. Publikace nese název *Svým dějinám neutěčeme* a v edici *Osudy* ji vydalo nakladatelství *Radioservis*. Práce chronologicky zachycuje podstatné a zajímavé události v pestřím životě plukovníka Loudy, předního českého heraldika a tvůrce státního znaku ČR i prezidentské vlajky. Autor s láskou i nostalgii vzpomíná na rodnou Kutnou Horu i své rodiče a také na zdejší školní léta. Poté plynule přechází do krizového roku 1939, kdy vlast opustil, aby dalších šest let působil jako voják v Alžíru, Francii a Anglii. Vynechat nemohl ani dobu po únoru 1948, kdy byl z armády propuštěn a více než rok protiprávně vězněn. Rehabilitaci přinesla až Sametová revoluce. Čtivou publikaci, jež vznikla na základě autobiografického vyprávění pro rozhlasovou stanici ČRo 3 - Vltava, doplňuje řada fotografií z života pana Loudy a nechybí ani jeho výběrová bibliografie.

LP

Ve dnech 10.-12. září proběhl XVII. ročník festivalu „**Ortenova Kutná Hora**“, pořádaného Klubem rodáků a přátel Kutné Hory za finanční podpory města a Středočeského kraje. Festival slavnostně zahájil předseda výboru MUDr. Jiří Plaček se starostou města Ivo Šalátkem. V sále ZUŠ následoval pořad „Jiří Orten a jeho současníci“, zaměřený na dílo spisovatelky a překladatelky Hany Žantovské (1921-2004). Večer byla vyhodnocena Literární soutěž mladých básníků s pořadem z oceněných prací. Následovala noční procházka městem s výkladem MUDr. Bohuslava Procházky a koncert písničkářky Báry Zmekové se skupinou Fragment v Klubu Česká 1. Druhý den začal v Galerii F. Jeneweina v Sankturinovském domě vernisáží výstavy „Vzdělání pro všechny“, připravené Pedagogickým muzeem J. A. Komenského v Praze. Výstavu zahájila jeho ředitelka PhDr. Markéta Pánková, slovem doprovodil Alfred Strejček a na kytaru hrál Štěpán Rak. Na Gymnáziu J. Ortena proběhl literární seminář a setkání básníků a členů poroty. Odpoledne přineslo v GASK „Máchovské nokturno“ v podání A. Strejčka a Š. Raka a večer završil slavnostní koncert operní pěvkyně Soni Červené. V Barvířově domě se sešli mladí básníci při autorském čtení. Třetí, závěrečný den zahrnoval především setkáním s MUDr. Plačkem, letošním jubilantem, v rámci pořadu Pocta příteli.

Novou publikaci „**Řemeslo čtyř živlů**“ s podtitulem „Příspěvek k dějinám kutnohorských hrnců 1400-1900“ pokřtila 7. října její autorka PhDr. Alena Pospíšilová spolu s Mgr. Alešem Rezlerem, ředitelem Galerie F. Jeneweina, jež knihu vydala. Následně se 20. října mohli čtenáři osobně setkat s autorkou v Městské knihovně Kutné Hory, kde je také nová kniha nabízena k prodeji.

V říjnových **komunálních volbách** zvítězila s 34,7 % v našem městě Šance pro Kutnou Horu, o. s., a získala tak 13 míst v zastupitelstvu. Dne 10. listopadu pak byli při ustavující schůzi nového zastupitelstva v Tylově divadle zvoleni noví představitelé Kutné Hory: starosta RNDr. Ivo Šanc, CSc., jenž tento post zastával již v letech 1994-99, a místostarostové Ing. Jiří Franc a Karel Koubský ml.

Dne 20. a 21. října hostil Alfa club přednášky s besedami: Nejprve zde hovořil **Daniel Haslinger** o zajímavých místech Izraele, jeho historii i současnosti, a následně lidé diskutovali s **prof. ThDr. Milanem Balabánem** z Evangelické teologické fakulty UK v rámci Disputací Čáslav - Kutná Hora.

Populární písničkářka **Radůza** vystoupila před vyprodaným Tylovým divadlem 26. října. Žánrově se zcela jiným koncertem pak přijely 19. listopadu do OK Club Lorec rockové **Tři sestry** v čele s Lou Fanánkem Hagenem, vystupující zde se slovenskou kapelou Horkýž se Slíže v rámci společného Bratia&Sestry Tour 2010.

Od 28. října pokračovala Galerie Středočeského kraje ve svém **výtvarném projektu „Nebezpečné vztahy“**; při němž jsou autoři zastoupeni vždy pouze jedním dílem - ovšem dílem

významným v jejich tvorbě i dějinách umění. Nyní byl vystaven pop-artový obraz „Dvojitá zlatá Mona Lisa“ Andyho Warhola (1928-1987) a „Madona s dítětem“ Lucase Cranacha (1472-1553). Následně již 9. listopadu otevřela při slavnostní vernisáží GASK ve spolupráci s Mucha Trust dlouho očekávanou a propagovanou **výstavu „Alfons Mucha: Tváře“**. Připravil ji prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc., kunsthistorik z Karlovy univerzity. Vernisáže se účastnili vzácní hosté, mezi nimiž nechyběla 93letá paní Geraldina Muchová, malířova snacha, a její syn John. Vystavené práce zahrnovaly jak fotografie z malířova pařížského ateliéru, jeho slavné secesní plakáty s herečkou Sarah Bernhardtovou, fotografické práce pro German Theatre v New Yorku či třeba také plakát zvoucí k návštěvě Slovanské epepeje. Zájemci si můžou více než 70 Muchových prací prohlédnout do konce února 2011.

Od 5. do 14. listopadu probíhaly v kutnohorské katolické farnosti **lidové misie**. Vedli je P. Stanislav Bindas CM a P. Lubomír Konfederák CM, slovenští duchovní, členové Misijní společnosti sv. Vincenta de Paul, zal. již roku 1625. P. Jan Uhlíř oběma otcům předal symbolicky klíče od farnosti, neboť ta měla dočasně patřit jim. Misie měly každodenní program sestávající se ze mší, katechezí, návštěv rodin či besed ve školách. V pátek 12. listopadu se večer vydala městem skupina věřících na křížovou cestu. Naposledy se lidové misie konaly v K. Hoře roku 1946.

Rodinné centrum Pec uspořádalo 11. listopadu **Svatomartinský lampionový průvod**, jehož se zúčastnilo kolem dvou stovek lidí. Studenti Církevního gymnázia sv. Voršily předvedli úvodem scénu ze života sv. Martina na prostranství před Arciděkanstvím. Poté se účastníci vydali na cestu městem na zahradu Voršilského kláštera, kde je členové sdružení Dítě a kůň z Miskovic přivítali se „skutečným“ sv. Martinem na koni. Atmosféru dotvářela kapela M. Jiříšty.

IV. benefiční ples uspořádala Cesta životem bez bariér, o. s., 13. listopadu v OK Clubu Lorec. K tanci hrála skupina B.O.S., kterou doprovázel další pestrý program. Výtěžek akce byl určen pro hendikepované děti.

Sedlecká římskokatolická farnost otevřela 16. listopadu **nové informační centrum** v Zámecké ulici. Vzniklo nákladem cca 5 mil. Kč a jeho otevření se vedle sedleckého administrátora a okrskového vikáře P. Pavla Tobka zúčastnili starosta města dr. I. Šanc, oba místostarostové či náměstkyně hejtmana Ing. Z. Moravčíková. Současně s centrem byla představena i elektrokola, jež by mohlo centrum půjčovat.

Dne 17. listopadu byla na Hrádku pokřtěna **knížka „Až jednou...“** kutnohorské básnířky a malířky Aleny Dobiášové. Akci moderoval herec Vladimír Čech, jenž se také spolu s autorkou a vydavatelem Ing. V. Latislavem ujal vlastního křtu.

V rámci podzimního pokračování cyklu komponovaných přednáškových pořadů „Historie – učitelka života“, pořádaných

Klubem rodáků a přátel Kutné Hory ve spolupráci s Církevním gymnáziem sv. Voršily, se 18. listopadu uskutečnil **seminář „III. odboj a odpor v Kutné Hoře“**. Vystoupili doc. PhDr. Václav Veber, CSc., z Ústavu pro studium totalitních režimů, a evangelický farář Pavel Hlaváč, předseda komise Cesta církve 1945-1989. Debata přítomných (téměř výhradně seniorů) se točila zvláště kolem osoby Jaroslava Němečka a jeho viny na kutnohorských procesech v 50. letech.

□

GASK, Státní okresní archiv K. Hora, studenti Gymnázia J. Ortena a hostující umělci představili 21. listopadu v Jezuitské koleji výsledky projektu, majícího za cíl představit opomíjeného **Zdeňka Pešánka** (*12.6.1896 Kutná Hora †21.11.1965 Praha), absolventa Akademie výtvarných umění v Praze, představitele meziválečné avantgardy a kinetického multimediálního umění. Součástí prezentace byla přednáška o jeho životě či fotografický cyklus „Elektrické světlo“ Hynka Alta.

□

Besedovat s Augustinem Bubníkem (*1928), někdejší čs. hokejovým reprezentantem a mistrem světa, mohli 25. listopadu studenti Ortenova gymnázia. Hovořilo se především o situaci 50. let, kdy se stal p. Bubník ve vykonstruovaném soudním procesu obětí komunistického režimu a strávil několik let ve vězení.

□

Dne 1. prosince byla slavnostní vernisáží otevřena v Galerii Felixe Jeneweina **výstava obrazů, kreseb a grafiky Jaroslava Panušky** (1872-1958), malíře krajin, ale i pohádkových, fantastických a strašidelných výjevů, a později i vizí z pravěkého

života. Výstava potrvá do konce ledna 2011.

□

Dne 3. prosince se v K. Hoře po roce opět konala **Oslava sv. Barbory**, patronky města: Nejprve byl v podvečer na Palácového náměstí rozsvícen vánoční strom, přičemž doprovodný program zahrnoval nejen živý betlém s vystoupením dětí z mateřské školy, ale také koncert skupiny L.O.S., vystoupení Ochotnického spolku Tyl či promluvy starosty dr. I. Šance a arciděkana J. Uhlíře. Nazítří navštívil město královéhradecký světitel biskup Mons. Josef Kajnek, kutnohorský rodák, aby nejprve požehnal barokní soše sv. Barbory, umístěné na Komenského náměstí, a následně celebroid v chrámu sv. Barbory slavnostní mši svatou. Na ni zvaly svým vyzváněním – jako již tento den tradičně – svatobarborské zvony na Jezuitské koleji. S vánočním stromem ale centrum Kutné Hory letos opět předběhla městská část Malín, kde byl strom rozsvícen již 27. listopadu. Toho dne zde Obecní knihovna Malín spolu s osadním výborem a za pomoci dalších organizátorů uspořádaly II. Malínské adventní odpoledne, jehož součástí byl i trh u kostela apoštolů Jana a Pavla.

□

Charitativní koncert „Nezapomněli jsme na Vás“ ve prospěch města Chrastava, poničeného letos povodní, byl uspořádán 4. prosince v Jezuitské koleji. Sopranistka Libuše Moravcová Myrátská, jež akci organizovala, tenorista Josef Moravec a klavíristka Kateřina Škarková vystoupili s písněmi, operními áriemi i klavírními skladbami českých i světových autorů. Chrastavský starosta Ing. Michael Canov převzal z rukou organizátorky vybranou částku 19 tis. Kč.

Lenka Frankovicová - Lukáš Provoz

Výstavu „Vzdělání pro všechny“ 11. září v Sankturinovském domě zahájila ředitelka Pedagogického muzea J. A. Komenského v Praze PhDr. Markéta Pánková, slovem doprovodil Alfred Strejček a na kytaru zahrál Štěpán Rak. (foto Miroslav Radoměřský)

